

Ainevaldkond "Sotsiaalsained"

Valdkonnapädevus

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse õppija toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurerinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalsainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest. Sotsiaalsainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalsainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalsainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjust.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaate küsimustes.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus. Õppesisu käsitluses teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused oleksid saavutatavad.

Ainetundide jaotus

	<i>Ainetundide maht nädalas (klassiti)</i>		
Aine	10. klass	11. klass	12. klass
ajalugu	2*	2*	2*
inimeseõpetus	1		
ühiskonnaõpetus			2

* saksa osakonna klassides erinev

Valdkonnaülene lõiming

Valdkonnaülene lõiming on välja toodud iga klassi juures.

Üldpädevuste arengu toetamine

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab ainevaldkonna õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel. Üldpädevuste kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ja rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

Läbivate teemade käsitlemine

1) **elukestev õpe ja karjääri kujundamine** – põhiliste õpioskuste arendamine (lugemine, kirjutamine, esinemine, analüüsimine, tagasisidestamine) empaatiavõime tõstmine (lugupidav suhtumine eri kultuuridesse; kaaslaste toetamine ja nende toetamine rühmatöodes) ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi (viisakusreeglite järgimine klassis). Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Erinevate ametite ja edasiõppimise võimaluste tutvustamine (töövarjupäev, karjäärinõustamine).

- 2) **keskkond ja jätkusuutlik areng** – tsivilisatsioonide tekkimine ja nende mõju looduskeskkonnale, keskkonna ressursside säästlik kasutamine läbi aja. Rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud säästva arengu põhimõtete ja vajalikkuse kohta. Säästva tarbimise hoiakute kujundamine.
- 3) **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – erinevate projektide, projektipäevade, kooliürituste algatamine, läbiviimine ja osalemine. Oma tegevuse analüüsimine. Pakume teavet ja osalemisvõimalust mittetulundussektoris.
- 4) **kultuuriline identiteet** – kultuuriteadlikkuse arendamine (lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja religioonidesse, seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel, kultuuriteadlikkuse arendamine (õppekäigud), kultuuripärandi väärtustamine (õppekäigud); kultuuripärandi tundmine (perekonnaloo kogumine/uurimine; mäluasutuste külastamine); võimalus kaasa lüüa kooli kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.
- 5) **teabekeskond ja meediakasutus** – analüüsiõskuse arendamine; töö erinevate ajaloo teabe- ja allikatega (allika kriitika); vandenõuteooriate ja valeuudiste märkamine (meediapädevuse arendamine). Meedia rolli analüüsimine ühiskonnas kui ka majanduselus. Oskab leida ennast huvitavat teavet ja seda kriitiliselt hinnata. Mõistab andmekaitse vajalikkust ja tähtsust.
- 6) **tehnoloogia ja innovatsioon** – fotode ja videode tegemine ja lihtne töötlemine; digitarkvara eakohane kasutamine õppetöös (slaidid, ajajoon, padlet, taskuhäälring jms) ning lõimimine teiste ainetega.
- 7) **tervis ja ohutus** – pöörame rõhku õpetuse elulähedusele ja teadvustame levinuma riskikäitumise ohte. Arutelud ja aktiivõppemeetodid ja juhtumianalüüsid

8) väärtused ja kõlblus – ühiskonnas üldtunnustatud väärtuste ja kõlbluspõhimõtete tundmine (erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamine (ajaloos ning tänapäeva); vähemuste aktspteerimine ja inimõiguste tähtsus ja nende kaitsmise vajalikkus; arutelu erinevate maailmavaatelistele küsimustele üle; isikliku arvamuse esitamine ja põhjendamine ja teiste arvamustega arvestamine.

Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui iseenda pädevuste arendamiseks. Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused kooliastmete kaupa. Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuste saavutamist. Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil.

Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärtarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kursuse kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi

nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima. Arutluste, juhtumianalüüside, loominguliste tööde ja projektülesannete puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ja veenvust, õpilase seisukohtadele minevikusündmuste, ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Praktiliste ja loominguliste ülesannete sooritamisel hinnatakse nii protsessi kulgu kui tulemust, probleemide märkamise ja analüüsi oskust, suutlikkust rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituoltsioonis.

Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh erialaste terminite, isiku-, riikide- ja kohanimede, rahvusvaheliselt aktsepteeritud lühendite õigele kasutusele ja õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele. Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub püstitatud õppe-eesmärkidest ja eeldatavast õpitulemusest. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusvääruse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise osapoole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

AJALUGU

10. klass. I kursus. ÜLDAJALUGU

TEEMA: VANAAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Üldajaloo periodiseering. Vanaaja, keskaja ja uusaja mõiste ning üldisloomustus.</u></p> <p>Õpilane teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus</p> <ul style="list-style-type: none">mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal	<p>Magnetkokkuvõtete koostamine mõistete vanaaeg, keskaeg ja uusaeg kohta. Õpilane otsib erinevatest teabeallikatest infot mõistete kohta ning kirjutab märksõnad magnetkastidesse. Seejärel moodustatakse kokkuvõtvad laused iga mõiste kohta eraldi. Mõistete seletused loetakse klassis ette. Luuakse seoseid erinevate piirkondade (sh Euroopa väliste) ja periodiseeringute vahel, mõtestatakse ajaloolise aja periodiseerimise kompleksust, seoseid kohaliku, piirkondliku ja üleilmse tasandi vahel. Analüüsitakse ajaloolise aja inimesest lähtumise problemaatilisust, mõtestatakse peamisi kestlikkusega seotud vaateid: antropotsentrism (inimesekeskus), tehnotsentrism (tehnoloogilised lahendused ökoloogilistele probleemidele) ja ökotsentrism (looduskeskus), ning seda, kuidas need mõjutavad meie arusaamu ja seisukohti ajaloo periodiseerimisest.</p> <p>Õpilased arutavad paardes, kuidas võiksid omavahel olla seotud riik, kultuur, ühiskond, lisaks toovad näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest seotusest.</p> <p>Õpilased tutvuvad etteantud materjalide põhjal ajalooperioodide üldisloomustusega ning koostavad küsimusi teksti kohta 5 minuti jooksul. Seejärel asutakse paaris küsimusi</p>

	esitama.										
(loodus)geograafia - kaardiõpetus											
TEEMA: VANAAEG											
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused										
<p>Teemad: <u>Vana-Kreeka - Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu.</u></p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p> <ul style="list-style-type: none">• õpilane tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi toimimise põhimõtteid• näitab kaardil Kreeka linnriike	<p>Vana-Kreeka linnriikide võrdleva tabeli koostamine.</p> <table border="1"><thead><tr><th>Ateena</th><th>Sparta</th></tr></thead><tbody><tr><td>eluolu</td><td></td></tr><tr><td>üh.korraldus</td><td></td></tr><tr><td>kasvatus</td><td></td></tr><tr><td>haridus</td><td></td></tr></tbody></table> <p>Katkendite kuulamine Sparta eluolu ja kasvatuskohta: https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/ajalootund-r2-s-ajalootund-r2-s-perekond-ja-kasvatus-sparta-linnriigis. Analüüs õpetaja juhendamisel.</p> <p>Vana-Kreeka geograafia: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18713-Vana-Kreeka-linnriigid/217514</p> <p>Kreeka linnriigid: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18713-Vana-Kreeka-linnriigid/217516#217517-Kreeka-linnriigid</p>	Ateena	Sparta	eluolu		üh.korraldus		kasvatus		haridus	
Ateena	Sparta										
eluolu											
üh.korraldus											
kasvatus											
haridus											

	<p>Valitsemisvormid: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18713-Vana-Kreeka-linnriigid/217518#217519-Valitsemissvormid</p> <p>Sparta ja Ateena võrdleva tabeli koostamine: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18713-Vana-Kreeka-linnriigid/217524#217525-Ateena-ja-Sparta-vordlus</p>
Geograafia - kaardiõpetus	
TEEMA: VANAAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud.</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus	<p>Laudkondades filosoofidest ülevaate koostamine. Iga laudkond kirjeldab Vana-Kreeka teadlasi ja suurkujusid ning on valmis neist jutustama: https://padlet.com/annihaandi/kreeka-filosoofid-ja-teadlased-rvdugOd5pg7a (näide)</p> <p>Läbi isikute analüüsitakse Vana-Kreeka tähtsust ja mõju Euroopa arengus.</p> <p>Ajalookirjutuse algus ja kõnekunsti roll: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18970-Ajalookirjutuse-algus-ja-konekunsti-roll</p> <p>Vana-Kreeka olümpiamängud: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18974-Vana-Kreeka-olumpiamangud</p> <p>Antikkaja olümpiamängude võrdlus tänapäeva olümpiamängudega: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18974-Vana-Kreeka-olumpiamangud/221474#2</p>

		<u>21475-Antiikaja-olümpiamangude-vordlus-nuudisaja-olümpiamangudega</u>					
<ul style="list-style-type: none"> kirjandus ja ajaloo ühistöö: <p>Õpilased loevad kirjanduses Homerose "Iliast" ja "Odüsseia" laste versiooni ning koostavad ajalootunnis saadud teadmiste ning loetu põhjal näiteks kollaaži.</p>							
TEEMA: VANAAEG							
Õpitulemus		Õppesisu- ja tegevused					
<p>Teemad: <u>Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma</u></p> <p>Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat</p> <ul style="list-style-type: none"> tunneb ning võrdleb Rooma vabariigi ja keisririigi toimimise põhimõtteid näitab kaardil Rooma riigi laienemist 		<p>Võrdleva tabeli koostamine Rooma vabariigi ja keisririigi kohta:</p> <table border="1" data-bbox="891 895 1413 1043"> <tr> <td>Rooma vabariik</td> <td>Rooma keisririik</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Õpilased loosivad perioodi (Rooma vabariik või keisririik) ning koostavad lühijutu: Minu üks päev Rooma vabariigiaegses/keisririigiaegses ühiskonnas. Ülesanne sobib tunni lõpetuseks.</p> <p>Läbi võrdleva tabeli rekonstrueerib õpilane minevikus elanud inimese elu. Analüüsi käigus tutvustakse ajastu eripäraega, inimese sotsiaalse- ja kultuuritaustaga ning võimalus on rakendada empaatiat.</p>		Rooma vabariik	Rooma keisririik		
Rooma vabariik	Rooma keisririik						

TEEMA: VANAAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus.</u> <u>Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst.</u></p> <p>Õpilane iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu</p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab näidete abil antiikkultuuri saavutusi	<p>Ekspertgrupi meetodil materjalide omandamine:</p> <ol style="list-style-type: none">1. klass jagatakse gruppideks. Maksimaalne grupi suurus 6 inimest.2. Iga grupp saab ühe järgmistest alateemadest, mille kohta koostada paari lauseline kokkuvõte:<ol style="list-style-type: none">a. ühiskonnakorraldusb. perekondc. haridusd. kasvatuse. Rooma õigusf. ehituskunst3. Kokkuvõtete koostamise järel liigutakse edasi uutesse laudkondadesse, kus iga liige on lugenud erinevat teksti. Iga laudkonna liige saab aega 2 minutit oma teksti tutvustamiseks.4. Iga teksti tutvustamise järel lisaeg 2 minutit küsimuste küsimiseks ning arutluseks.5. Kui kõik tekstid on läbi analüüsitud, siis liigutakse tagasi oma laudkonna juurde ning püütakse teha kokkuvõtte õpitust.

TEEMA: VANAAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks.</u> <u>Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos.</u> <u>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</u></p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks• selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval• toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel	<p>Läbi Jeesuse ja Muhamedi isikuloo mõistab õpilane ajaloo pöördelisi sündmusi ning oskab kirjeldada nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus.</p>

TEEMA: KESKAEG					
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused				
<p>Teemad: <u>Rahvasterändamine ja Lääne-Rootsi riigi langus.</u> <u>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</u></p> <ul style="list-style-type: none">mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis	<p>Lääne- ja Ida-Rootsi provintside võrdlus:</p> <table border="1"><tr><td>Lääne-Rootsi</td><td>Ida-Rootsi</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table> <p>Ajajoone koostamine grupitööna canva.com keskkonda. Ajajoonele kantakse vanaajast keskaega liikumise tähtsamad sündmused, tuues välja rahvasterändamise ning Lääne- ja Ida-Rootsi olulisemad märksõnad. Ajajoone põhjal on õpilane valmis iseloomustama olulisemaid sündmusi, mis tingisid vanaaja ülemineku keskaega.</p> <p>Võrdleva tabeli koostamise käigus õpitakse tundma Euroopa pöördelisi sündmusi ja protsesse ning mõistma nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus. Mõtestatakse rände ajaloolist tähendust ja mõju omas ajas, luuakse seoseid tänapäevaga.</p>	Lääne-Rootsi	Ida-Rootsi		
Lääne-Rootsi	Ida-Rootsi				
TEEMA: KESKAEG					
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused				
<p>Teemad: <u>Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke.</u></p>	<p>Üksikisiku mõju analüüs Karl Suure näitel (lk 92-92): https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=92&p=separate&search=anni%20haandi</p>				

<p>Õpilane toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid 	<p>&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Läbi isikuloo ülesande on võimalik õppida tundma üksikisikute valikute mõjusid ühiskonnas tervikuna.</p> <p>Luuakse seoseid erinevate piirkondade (sh Euroopa väliste) ja periodiseeringute vahel, tutvustatakse teisi perspektiive (nt aasta 1000 erinevates maailma piirkondades) ja mõtestatakse ajaloolise aja periodiseerimise kompleksust, seoseid ja vastuolusid kohaliku, piirkondliku ja üleilmse tasandi vahel.</p>
<p>TEEMA: KESKAEG</p>	
<p>Õpitulemus</p>	<p>Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Teemad: <u>Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine.</u></p> <p>Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid • teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond 	<p>Keskaegse inimese eluolu kirjeldus kasutades Jacques Le Goff'i teost "Keskaja inimene" (2017, Avita):</p> <p>Iga õpilane valib endale analüüsimiseks teksti järgmiste valikute hulgast:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mungad • sõjamees ja rüütel • talupoeg ja põllutöö • linlane ja linnaelu • kaupmees • naine ja perekond • pühak • heidik

	<p>Kuna teksti lugemine võtab aega, siis on soovitatav lasta õpilastel tekst kodus läbi lugeda.</p> <p>Klassiruumis jaotuvad õpilased gruppidesse vastavalt loetud tekstidele ning koostavad esitluseks mõeldud kokkuvõtte loetust.</p> <p>Klassis kantakse ette kokkuvõtted ning analüüsitakse keskaegse inimese maailmapilti. Läbi ülesande rekonstrueerib õpilane minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära.</p>
TEEMA: KESKAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan.</u></p> <p>Õpilane toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas</p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit	<p>Islami teke ja ristsõjad:</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18865-Islami-teke-ja-ristisoad</p>
TEEMA: KESKAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused

<p>Teemad: <u>Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad.</u></p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana• teab ristisõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele	<p>Lugeda katkeid teosest “Inimolu viletsusest” ning analüüsida Innocentius III mõju Euroopa ajaloole: https://kultuur.postimees.ee/7628925/ilmus-marju-lepajoe-tolgitud-innocentius-iii-traktaat-inimolu-viletsusest</p> <p>Soovituslik seminari läbiviimine loetud katkendite ja ajaoloolise tausta põhjal. Ülesande kaudu õpitakse tundma inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajaperioodidel, analüüsitakse väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas ning seoseid tänapäevaga.</p> <p>Saate kuulamine ja analüüs: https://jupiter.err.ee/1088439/ooulikool-marju-lepajoe-paavst-innocentius-iii-inimolu-viletsusest</p> <p>Meelis Friedenthal: "Inimolu viletsusest": https://kultuur.err.ee/1608764731/meelis-friedenthal-inimolu-viletsusest-aitas-innocentius-iii-tulla-toime-korkuse-pahega</p>
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ja tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon</u></p>	<p>Üksikisiku mõju ajaloos järgmiste isikuloole ülesannete põhjal: Isikuloole ülesanne Leonardo da Vinci (lk 100-101): https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=100&p=separate&search=anni%20haand</p>

Õpilane teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus

Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas
Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus

Õpilane toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas

- iseloomustab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadevastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid

[i&tool=search&view=0,0,2480,3509](https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=96&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509)

Isikuloo ülesanne Christoph Columbus (lk 96-97):

<https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=96&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509>

Isikuloo ülesanne Martin Luther (lk 98-99):

<https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=98&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509>

Üksikisiku mõju analüüsimiseks võib tuua sisse ka teisi Euroopa kultuuriruumi väliseid isikuid, lisaks lähtuda õpilaste kultuurilisest identiteedist ja neile tähenduslikest isikutest. Maadevastuste kontekstis analüüsitakse kriitiliselt kolonialismi erinevaid tahke (põhjusi, tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivist), sh mõtestatakse eetilisi küsimusi ning kolonialismi mõju tänasele maailmakorrale (rassism, eurotsentrism).

Uusaja periodiseeringu mõtestamisel luuakse seoseid erinevate piirkondade (sh Euroopa väliste) ja periodiseeringute vahel, tutvustatakse teisi perspektiive ja mõtestatakse ajaloolise aja periodiseerimise kompleksust, seoseid ja vastuolusid kohaliku, piirkondliku ja üleilmse tasandi vahel.

- kunstiajalugu
- kirjandus

TEEMA: UUSAEG					
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused				
<p>Teemad: <u>Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses.</u></p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p> <ul style="list-style-type: none">• näitab ja analüüsib uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil• mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal	<p>Absolutismi ja parlamentarismi võrdleva tabeli koostamine üldiste tunnuste alusel.</p> <table border="1"><thead><tr><th>Absolutism</th><th>Parlamentarism</th></tr></thead><tbody><tr><td></td><td></td></tr></tbody></table> <p>Poliitilise kaardi analüüs ja jutustamine paarides.</p> <p>Riigikorrad uusaja Euroopas: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18868-Absolutism-ja-parlamentarism-uusajal/20627</p>	Absolutism	Parlamentarism		
Absolutism	Parlamentarism				
TEEMA: UUSAEG					
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused				
<p>Teemad: <u>Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal.</u></p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju</p>	<p>Absolutismi ja parlamentarismi võrdlevate ülesannete koostamine.</p> <p>Absolutismiaegse Prantsusmaa ja parlamentarismiaegse Inglismaa kirjelduste koostamine empaatiaülesandena. Õpilased kehastuvad järgmisteks isikuteks:</p> <ul style="list-style-type: none">• ametnik• talumees				

<p>ühiskonna arengus</p> <ul style="list-style-type: none">• näitab ja analüüsib uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil• mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal	<ul style="list-style-type: none">• linnakodanik• vaimulik• haritlane <p>Absolutism Prantsusmaal: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18868-Absolutism-ja-parlamentarism-uusajal/20630</p> <p>Parlamentarism Inglismaal: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18868-Absolutism-ja-parlamentarism-uusajal/20634</p>
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.</u> Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p>	<p>Isiku George Washington isikuloo põhjal ajalooalaste küsimuste koostamine:</p> <ul style="list-style-type: none">• esimese küsimuse vastus on otseselt tekstist leitav• teise küsimuse vastus on osaliselt tekstist leitav, osaliselt tuletatav olemasolevate teadmiste põhjal• vastus on leitav üldistades ning olemas olevaid teadmisi kasutades <p>Allikas: <u>President George Washington: elulugu, tegevused ja huvitavad faktid (delachieve.com)</u> Ameerika iseseisvumine:</p>

	https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18868-Absolutism-ja-parlamentarism-uusajal/220638
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade mõju Euroopale: valgustus.</u></p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p> <ul style="list-style-type: none">• näitab ja analüüsib uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil• teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale	<p>Arutlus. Prantsuse revolutsiooni tagajärjed. https://vara.e-koolikott.ee/node/6700 sh inimõiguste kujunemise ajalugu ja filosoofiline kontekst</p> <p>Prantsuse revolutsioon: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18869-Prantsuse-revolutsioon-ja-Viini-kongress/220643</p> <p>Napoleoni sõjad: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18869-Prantsuse-revolutsioon-ja-Viini-kongress/220649</p> <p>Isikuloo ülesanne Napoleon Bonaparte (lk 102-103): https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=102&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Isikuloo ülesanne Louis XIV (lk 103-104): https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=103&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509</p>

TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.</u></p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p>	<p>Õpilased uurivad 1848. aasta revolutsioonide kaarti ja legendi. Legendi abil koostatakse lühike tekst kaardil kujutatud olukorrast (püütakse mõista ja sõnastada</p> <p>Paaristöö: teksti loomine kaardi põhjal</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Revolutions_of_1848_in_Europe_%28pasopt_eng%29.svg</p> <p>Rahvusriigi tähendust analüüsitakse kriitiliselt nii normatiivsest, ajaloolisest kui ühiskondlikust perspektiivist, et õpilane õpiks märkama rahvusriigi mõistega seotud keerukust. Mõtestatakse, mida tähendab minevikutõlgenduste konstrueeritus ja kuidas arusaamad ajaloost mõjutasid rahvusriikide teket oma kaasajas ja milline on nende mõju tänapäeval õpilase ja kogukonna olevikule ja tulevikule, milline seotust riikide poliitilise taotluste ja ühiskondlike võimusuhetega.</p> <p>Viini kongress:</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18869-Prantsuse-revolutsioon-ja-Viini-kongress/220651</p> <p>Rahvusluse sünd. Töö allikaga. https://vara.e-koolikott.ee/node/4249</p> <p>Video Napoleoni võidud ja kaotused + Viini kongress:</p> <p>010 AV Propagandapildid Napoleoni võidud ja kaotused - YouTube</p> <p>Napoleoni võidud ja kaotused + Viini kongress tööleht video juurde:</p>

	O10_TL_Propagandapildid.Napoleoni-võidud-ja-kaotused.pdf - Google Drive
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna iseloomulikud tunnused, masstootmine ja monopolid.</u> <u>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</u> Õpilane iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu</p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule	<p>Valgustus: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18870-Uued-tuuled-uusajal-valgustus-rahvuslu-s-toostuslik-poore-teaduse-ja-tehnika-areng/220654</p> <p>Tööstusrevolutsioon: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18870-Uued-tuuled-uusajal-valgustus-rahvuslu-s-toostuslik-poore-teaduse-ja-tehnika-areng/220666</p>
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng</u></p>	Industriaalühiskonna erinevad ülesanded on koondatud lehele: Menüü (google.com)

<p><u>uusajal.</u></p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p> <ul style="list-style-type: none">tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal	<p><u>Projektimeetodil</u> analüüsitakse tööstusühiskonna majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte ja mõju keskkonnale ning seoseid tänapäevaga.</p> <p>Majanduse, teaduse ja tehnika areng 19. sajandil: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18870-Uued-tuuled-uusajal-valgustus-rahvuslu-s-toostuslik-poore-teaduse-ja-tehnika-areng/220670</p>
--	---

10. klass. II kursus. EESTI AJALUGU

TEEMA: ESIAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Antropogeneesi põhijärgud. Inimasustuse levik maailmas. Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Tähtsamad arheoloogilised kultuurid. Muinasaja allikad ja nende uurimine.</u></p> <p>Õpilane teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid</p>	<p>Kronoloogiline ülevaade esiaja perioodidest Eesti aladel koos perioodi kirjeldusega.</p> <p>Ajajoone koostamiseks saab kasutada järgmiseid programme:</p> <p>http://www.miro.com</p> <p>http://www.canva.com</p> <p>Ajanoonele kantakse kõik esiaja perioodid kirjelduse ja näidetega. Töö tegemise aeg</p>

<p>ja vaimulaadi ajaloolises arengus</p> <ul style="list-style-type: none">• teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; mõistab muististe kui ajalooallikate eripära	<p>õpetaja juhendamisel 2x75 minutit või 3x45 minutit ainetunnis.</p> <p>Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/16059-Kiviaja-arheoloogilised-kultuurid-Eestis</p> <p>Inimese kujunemine: https://www.youtube.com/watch?v=ehV-MmuvVMU</p> <p>Evolutsioon: https://www.youtube.com/watch?v=SGxDv7XybSo&list=RDLVehV-MmuvVMU&index=2</p> <p>Neandertaalased: https://www.youtube.com/watch?v=FMc81qpCQ3g</p>
TEEMA: ESIAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: Kiviaja kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nörkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Metalliaeg. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused.</p> <p>Õpilane mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib</p>	<p>Filmi kestus 52:14 minutit. https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/768</p> <p>Küsimustele vastamine filmi vaatamise käigus.</p> <p>Film “Kaali saladus” iseloomustus: http://loodusesober.horizont.ee/artikkel285_254.html</p> <p>Film “Kaali saladus” analüüsi küsimused:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Nimeta Eesti teadlasi, kes on Kaali kraatri tekkimist uurinud.2. Too välja kõik filmis antud daatumid Kaali järve võimaliku tekke aja kohta. Lisa iga daatumi juurde meetod, kuidas tulemus saavutati:3. Mida sümboliseerib Kaali järve ümber ehitatud kivimüür?

<p>väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas</p> <ul style="list-style-type: none">kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest ja nende muutustest esiajal	<ol style="list-style-type: none">4. Kuidas kajastub meteoriidi langemine kollektiivses mälus?5. Nimeta saarlaste muistne jumal:6. Mida sümboliseerib Karja kiriku kolmjalg ning kuidas on see seotud Kaali järvega?7. Mida tähendab Ultima Thule ning milline antiikaja isik on sellega seotud?8. Mida nimetas Lennart Meri hõbevalgeks?9. Mida/keda arvatavasti järve ohverdati?10. Miks on Kaali järve ümber kultuurikiht õhuke?
<p>Lisalugemisena kasutatud: "Eesti ajalugu" https://www.avita.ee/28190</p> <p>Lõiming kirjandusega näiteks ühise töö näol</p>	
<p style="text-align: center;">TEEMA: ESIAEG</p>	
<p style="text-align: center;">Õpitulemus</p>	<p style="text-align: center;">Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Teemad: <u>Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine.</u> <u>Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud.</u></p>	<p>Muinasaja asula rekonstruktsioon rühmatööna.</p> <p>Ülesanne: Joonista plakatile (A1) muinasaegne küla koos hoonestusega ning küla juures asuva linnusega. Näita nooltega erinevad muinasasula osised ja kirjelda järgmiseid punkte:</p> <ul style="list-style-type: none">asustus

Muinasusund ja ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis.

Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat

- iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;
- kirjeldab Eesti halduskorraldust ja majanduse arengut esiaja lõpul
- seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism

- põllumajandus
- käsitöö
- kaubandus
- ühiskond
- perekond
- muinasusund, matmiskombestik

Töö kestuseks 2x75 minutit või 3x45 minutit ainetund.

Eesti metsa lugu: <https://www.youtube.com/watch?v=ggwZuRo4QWQ>

Rõuge muinasasula:

https://rouge.kovtp.ee/vaatamisvaarsused/-/asset_publisher/zULryZmRGe3Z/content/rouge-muinasasula-ja-linnamagi

Rõuge muinastalu: <https://muinastalu.ee/talu>

- ühiskonnaõpetus - ajalooliste ühiskondade toimimine
- geograafia - asustuse geograafiline paiknemine

TEEMA: KESKAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad:</p> <p>Paavsti võim ja hegemonistlikud taotlused: ristisõdade põhjused ja peasuunad. Läänemere maade ristiusustamine. Keskaegne kolonisatsioon.</p> <p>Lääne-Euroopa ühiskonna eeskuju Eesti keskaja ühiskonna kujunemisel. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse käik. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed.</p> <p>Õpilane seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära</p> <ul style="list-style-type: none">• analüüsib Balti ristisõja põhjusi, kulgu ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast <p>Õpilane teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule</p>	<p>Allikaanalüüs muistsest vabadusvõitlusest:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/192IRGOMXjROgg8dpOxfbzIbpRcsqgOQk/view</p> <p>Ülesandena Tiina Laanes MA töö ülesanne "Henriku kroonika eestlaste muistsest vabadusvõitlusest" lk 59,</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=59&p=separate&search=tiina%20laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508</p> <p>Video ülesande juurde muistsest vabadusvõitlusest:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=DXT86Ok-AEE</p> <p>Esimesed piiskopid: https://youtu.be/revbFZVUHlg</p> <p>Paganate ristimine: https://youtu.be/revbFZVUHlg</p> <p>Riia linna rajamine: https://youtu.be/lzpplYVi3dA</p>

- Ajalugu, kirjandus ja kunstiajalugu - <https://drive.google.com/file/d/192IRGOMXjROgg8dpOxfbzIbpRcsqgOQk/view>

TEEMA: KESKAEG

Õpitulemus

Õppesisu- ja tegevused

Teemad: Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed.

Õpilane selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid

- tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega

Tuua välja allikateksti põhjal olulisi fakte Jüriöö ülestõusust:

Jüriöö ülestõus - Eesti Entsüklopeedia (entsyklopeedia.ee)

Allikaanalüüs ja ülesanne Tiina Laanes magistritöö põhjal "Eestlaste vastuhakud sakslaste ülemvõimule – 1343. aasta Jüriöö ja 1560. aasta talupoegade mäss" lk 65, <https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=65&p=separate&search=tiina%20laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508>

Video "Tasujad":

https://www.youtube.com/watch?v=uOabQ2ecA7g&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fwww.eays.edu.ee%2F&source_ve_path=Mjg2NjY&feature=emb_logo

Töölehed video juurde: O3_jurioo.pdf - Google Drive

Lõimitud ülesanded: O3_jurioo.pdf - Google Drive

- ajalugu

- kunst
- eesti keel ja kirjanuds
- ühiskonnaõpetus

TEEMA: KESKAEG

Õpitulemus

Õppesisu- ja tegevused

Teemad:

Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid.

Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Arhitektuur.

Õpilane selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas

Õpilane teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi

Rühmatöö 6 inimest (3x45 min)

Rühmas jaotatakse peatükid. Õpilased jagunevad gruppidesse vastavalt peatükkidele. Esimese tööna jaotatakse rühmas alapeatükid ning asutakse lugema. Iga õpilane peab tooma oma tekstist välja olulisi fakte. Faktidest koostab laudkond kokkuvõtva teksti, mille sisestab veebilehele. Näiteks kasutada lehekülge <http://www.padlet.com>

Lisada illustreerivaid pilte.

Tagasi kodurühmas iseloomustab iga õpilane oma loetud ja läbi töötatud peatükki, võttes aluseks sisestatud teksti ja pildid veebikeskkonnas.

- Linn.
- Kaubandus ja käsitöö
- Elu linnas.
- Linnakultuur

Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat

- iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal
- kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevuses

- Talurahvas
- Elu maal
- Kirikud ja kloostrid
- Usk ja haridus

Keskaegse linnaruumi loomine

Iga paar saab endale ühe pabermaja, mis on vaja kokku panna. Klassi peale koostatakse üks suur linnamakett. Linnamaketi koostamisel ja linnaruumi loomisel lähtutakse loetud tekstidest saadud faktidele.

Kasutatav materjal: <https://helios.ee/raamatud/paberist-tallinna-vanalinn/>

Keskaegne linnakultuur:

https://drive.google.com/file/d/1sSMFTTia4L37a2EBfNcUqp_wvKiNi-Ig/view

Keskaegse linnakultuuri video:

<https://www.youtube.com/watch?v=uYd7vLKBCxs>

- ühiskonnaõpetus - ajalooliste ühiskondade toimimine
- geograafia - Hansa Liidu geograafiline paiknemine

TEEMA: ÜLEMINEKUAEG KESKAJAST UUSAEGA	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad:</p> <p>Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, käik ja tulemused.</p> <p>Õpilane seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära</p> <ul style="list-style-type: none">• selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi	<p>Tiina Laanes magistritöö ülesanne “Liivi sõja algus ja Liivimaa langus” lk 69, https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=69&p=separate&search=tiina%20laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508</p> <p>Film “Viimne reliikvia” vaatamine ja analüüs.</p>
<ul style="list-style-type: none">• kirjandus (filmi vaatamist ja analüüsi ajaloolises kontekstis saab jagada ajaloo ning kirjanduse vahel)	
TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad:</p> <p><u>Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart.</u></p>	<p>Võrdleva tabeli koostamine Eesti kolme kuninga valduses kohta.</p> <p>Tuua välja:</p> <ul style="list-style-type: none">• ühiskondlik korraldus

Õpilane analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist

Õpilane teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi

- teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal

Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat

- talupoegade olukord
- religioon
- Rootsi valdustesse ülemineku põhjused ja aeg

Poola aeg	Taani aeg	Rootsi aeg

Poliitilised muutused Eesti aladel: [Poliitilised muutused Eesti aladel varauusajal \(e-koolikott.ee\)](https://www.koolikott.ee)

Ülesanne Tiina Laanes MA töö põhjal: "Eluolu varauusaja Eesti- ja Liivimaal Balthasar Russowi kroonika põhjal" (lk 84),
<https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=84&p=separate&search=tiina%20laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508>

Vanad ajad "Liivi sõda" filmi vaatamine:
<https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-liivi-soda>

- geograafia - kaardiõpe

TEEMA: UUSAEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad:</p> <p><u>Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus.</u></p> <p><u>Vastureformatsioon. Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.</u></p> <p>Õpilane teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule</p> <ul style="list-style-type: none">iseloostab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus <p>Õpilane analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud</p>	<ul style="list-style-type: none">Allikaülesanne: https://drive.google.com/file/d/1kxWiKiqQRvZnnNtfLq8VABh1WYHYyptF/viewDiskussioonivõrk - https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/3121Allikateksti analüüs Tiina Laanes MA töö põhjal "Kroonik Balthasar Russow" lk 55, https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=55&p=separate&search=tiina%20Laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508eÜlesanne Tiina Laanes MA töö põhjal: "Erinevad suhtumised reformatsiooni", https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=73&p=separate&search=tiina%20Laanes&tool=search&view=0,0,2481,3508 (lk 73)Reformatsioon 500 - https://arhiiv.err.ee/video/reformatsioon-500Reformatsioon - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajalik-ja-ajatu-reformatsioonReformatsioon - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13688-Reformatsioon-Too-videoga
<ul style="list-style-type: none">Ajalugu, muusika, kirjandus ja kunstiajalugu - reformatsiooni mõju erinevatele valdkondadele.	

11. klass. III kursus. EESTI AJALUGU

TEEMA: UUSAEG, ROOTSI AEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvoim ja baltisaksa aadel.</p> <p>Õpilane teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi</p> <ul style="list-style-type: none">teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal <p>Õpilane analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist</p>	<ul style="list-style-type: none">Rootsi keskvoim, baltisaksa aadel - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19290-Rootsi-keksvoim-baltisaksa-aadel-ja-ta-lupojadÜlesanded "Rootsi aeg" - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19289-Rootsi-aegÜlesanne Tiina Laanes MA-tööst "Eesti- ja Liivimaa talurahva eluolu 17. sajandil" (lk 89), https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=89&p=separate&search=tiina%20laan-es&tool=search&view=0,0,2481,3508Vanad ajad "Rootsi aeg" - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-rootsi-aeg
<ul style="list-style-type: none">kunstiajalugu - baltisaksa mõisate analüüs ja eluolu kirjeldus	

TEEMA: UUSAEG, ROOTSI AEG	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord.</u> <u>Reduktsioon ja selle tulemused.</u> <u>Manufaktuuride teke. Kaubandus.</u></p> <p>Õpilane selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas Õpilane selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid</p> <ul style="list-style-type: none">• kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal	<ul style="list-style-type: none">• Diskussioonivõrk allikateksti põhjal: https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/tartu-ulikool-eesti-rahvusluse-stardiplatv-ormina/• Kas Tartu Ülikooli oli eestluse stardiplatvorm?• Tartu Ülikooli lugu - https://ut.ee/et/sisu/tartu-ulikooli-lugu• Tartu Ülikooli asutamine - https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/2946• Wastne testament - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/wastne-testament• Usk ja haridus - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajalik-ja-ajatu-usk-ja-haridus• Kes rajas Forseliuse seminari? - https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/eesti-lugu-638-kes-rajas-forseliuse-seminari• Hariduse areng Rootsi ajal - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19431-Hariduse-areng-Rootsi-ajal• Vaimuelu Rootsi ajal - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19430-Vaimuelu-Rootsi-ajal
TEEMA: UUSAEG, EESTI 18. SAJANDIL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused

<p>Teemad: Venemaa euroopastumine 18. sajandil. Katariina II valgustatud absolutism.</p> <p>Õpilane analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel</p> <p>Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus</p>	<ul style="list-style-type: none">• Isikuloo ülesanne Peeter I (lk 105-106): https://www.etera.ee/zoom/9892/view?page=103&p=separate&search=anni%20haandi&tool=search&view=0,0,2480,3509• Võimude vahetumine Eesti aladel - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19433-Voimude-vahetumine-Eesti-ala• Klassitsism Venemaal - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/kunstiajalugu-klassitsism-venemaal• Ülevaade Vene tsaaride ajaloost. Katariina II (kuulamine) - https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/silmaring-silmaring-ulevaade-vene-tsaaride-ajaloost-katariina-ii
TEEMA: UUSAEG, EESTI 18. SAJANDIL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, käik ja tulemused.</p> <p>Õpilane seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära</p> <ul style="list-style-type: none">• selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju	<ul style="list-style-type: none">• Põhjasõja ajatelje koostamine kasutades mõnd järgnevatest keskkondadest - MyHistro, H5P, Dipity vm keskkonnas.• Vanad ajad "Põhjasõda" - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-pohjasoda• Ülesanne põhjasõja kohta:• https://sisuloome.e-koolikott.ee/node/2697?_ga=2.62292911.2024807633.1634042557-1704369322.1630577287• Ülesanne Tiina Laanes MA töö põhjal: "Põhjasõda talupoja vaatevinklist" (lk 76), https://www.etera.ee/zoom/41445/view?page=76&p=separate&search=tiina%20laane

[s&tool=search&view=0,0,2481,3508](#)

TEEMA: UUSAEG, EESTI 18. SAJANDIL

Õpitulemus

Õppesisu- ja tegevused

Teemad: Balti erikord: Vene keskviim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord.

Õpilane analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist

- iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule

Balti erikorra ja asehalduskorra võrdleva tabeli koostamine:

- aeg
- valitseja
- olulised muutused ühiskonnas
- kuidas mõjutas seadus aadlike
- kuidas mõjutas seadus talupoegi

Balti erikord	Asehalduskord

Vanad ajad "Vene aeg" - <https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-vene-aeg>

Talurahva õiguslik seisund -

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19434-Balti-erikord-asehalduskord-talurahva-oiguslik-seisund/226079>

Balti erikord vs asehalduskord -

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19434-Balti-erikord-asehalduskord-talurahva-oiguslik>

	<u>-seisund/226077</u>
TEEMA: UUSAEG, EESTI 18. SAJANDIL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule.</u> <u>Rahvastikuprotsessid Eestis 16.–18. sajandil.</u></p> <p>Õpilane rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat</p>	<p>Grupitööna analüüsitakse erinevate haiguste mõju:</p> <ul style="list-style-type: none">• Röüged• Düsenteeria• Tüüfus• Leetrid• Gripp• Malaaria <p>Kokkuvõtte koostamine keskkonda padlet.com või sutori.com</p> <p>Lugemist: <u>Üldised rahvastikuprotsessid ja migratsioonid maaruumis Eesti juured</u> Lugemist: <u>Üldised rahvastikuprotsessid: Vene aeg Eesti juured</u> Rahvaarvu muutumine - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19433-Voimude-vahetumine-Eesti-alal/226066 Linnad ja kaubandus - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19433-Voimude-vahetumine-Eesti-alal/226068</p>
<ul style="list-style-type: none">• Geograafia - rahvastiku muutused ajaloos	

TEEMA: UUSAEG, EESTI 18. SAJANDIL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus.</u> Õpilane mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis</p>	<ul style="list-style-type: none">• Hernhuutlaste liikumine Eestis: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13757-Hernhuutlaste-liikumine-Eestis• Pietism ja ratsionalism - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/23115-Pietism-ja-ratsionalism• Baltisaksa valgustajate ideed - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/25920-Usuliikumised-ja-valgustus-baltisaksa-valgustajate-ideed• Vennastekoguduste liikumine Eestis - http://www.eestikirik.ee/vennastekoguduse-liikumine-eestis/
TEEMA: UUSAEG, EESTI 19. SAJANDIL JA 20. SAJANDI ALGUL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul.</u> Õpilane kirjeldab moderniseeruvat Euroopat ja Venemaad 19. sajandil ja 20. sajandi algul.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Moderniseeruv Euroopa - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18938-Moderniseeruv-Euroopa• Euroopa kui maailmavoim - https://historia-europa.ep.eu/et/pusinaitus/euroopa-kui-maailmavoim• Moderniseerumine ja kultuurimustrite muutused Eestis 19.-20.sajandil (Ele Vunder) - https://ojs.erm.ee/index.php/ermer/article/view/103/96

<ul style="list-style-type: none">analüüsib Euroopa valgustusideede mõju Eesti vaimuelule	
TEEMA: UUSAEG, EESTI 19. SAJANDIL JA 20. SAJANDI ALGUL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude pärisekstostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus.</u></p> <p>Õpilane teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid;</p> <ul style="list-style-type: none">teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid	<p>Pärisorjuse kaotamine – 1811. aastal toimunud rüütelkondade nõupidamise simulatsioon: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/25937-Parisorjuse-kaotamine-1811-aastal-toimunud-ruutelkondade-noupidamise-simulatsioon</p> <p>Rühmatöö tulemuste esitlemine ja analüüs.</p> <p>Eestlased vabastati pärisorjusest - https://teadus.postimees.ee/4133895/tana-ajaloos-eestlased-vabastati-parisorjusest</p> <p>Talurahva vabanemise erinevad ülesanded - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18981-Talurahva-vabanemine</p>
TEEMA: UUSAEG, EESTI 19. SAJANDIL JA 20. SAJANDI ALGUL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: Ärkamisaeg: Eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu</p>	<ul style="list-style-type: none">Äratajad: ärkamisaeg Eestis -

<p>Ülikool 19. sajandil. Estofiilid. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine.</p> <p>Õpilane seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära</p> <ul style="list-style-type: none">• mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos;• seletab ja kasutab kontekstis mõisteid estofiil, ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, venestamine, Aleksandri Kool	<p>https://drive.google.com/file/d/1OlAPAAgDJoSrCu6jiTeFNrV54Uh_RXO/view</p> <ul style="list-style-type: none">• Eelärkamisaeg - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18983-Arkamisaeg/221606• Estofiilid - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18983-Arkamisaeg/221609•• Äratajad (video teksti juurde) - https://www.youtube.com/watch?v=rMqowB5d-9I
<p style="text-align: center;">TEEMA: UUSAEG, EESTI 19. SAJANDIL JA 20. SAJANDI ALGUL</p>	
<p style="text-align: center;">Õpitulemus</p>	<p style="text-align: center;">Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Teemad: <u>Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel.</u></p> <p>Õpilane selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende</p>	<ul style="list-style-type: none">• Projektülesanne paaristöna "Rahvusliku kultuuri kujunemine" - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18991-Projektulesanded-gumnaasiumi-ajaloo-kursusele-Eesti-ajalugu-II/221738• Seltsiliikumine kodukoha näitel - https://sites.google.com/view/industriaal/kultuur/seltsiliikumine-kodukoha-n%C3%A4itel?authuser=0• Tartu Ülikool, haritlaskond, seltsiliikumine -

<p>tagamaid</p> <ul style="list-style-type: none">• iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga;• teab, millised olid tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ning kes olid rahvusliku liikumise eestvedajad; analüüsib allikate alusel rahvusliku liikumise ettevõtmisi ja ideid;	<p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18983-Arkamisaeg/221611</p> <ul style="list-style-type: none">• Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18983-Arkamisaeg/221613• Pärisorjuse kaotamine - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/lalulupeo-klipid-parisorjuse-kaotamine• Eesti keel - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/lalulupeo-klipid-eesti-keel• Jannsen ja hümn - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/lalulupeo-klipid-jannsen-ja-humn-i-versioon• Koidula Mu isamaa - https://arhiiv.err.ee/video/vaata/lalulupeo-klipid-koidula-mu-isamaa-i-versioon
TEEMA: UUSAEG, EESTI 19. SAJANDIL JA 20. SAJANDI ALGUL	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Teemad: <u>Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused</u></p>	<ul style="list-style-type: none">• Projektülesanne "Eesti tööstusettevõtete rajamine 19. sajandi lõpul ning 20. sajandi alguses" - https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18991-Projektulesanded-gumnaasiumi-ajaloo-kursusele-Eesti-ajalugu-II/221736• Revolutsionäärid https://drive.google.com/file/d/1G_NWGHPEMz9Nr1mvGT3D72OVquoJ6Vm7/view• Lutheri vabrik: https://arhiiv.err.ee/vaata/ajavaod-moobliga-euroopasse• Revolutsionäärid (video teksti juurde) -

Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju
ühiskonnale.

Õpilane teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi
sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju
ühiskonna arengus

- iseloomustab muutusi Eesti ühiskonnas ja
ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut 19. sajandi
lõpul ning loob seoseid omariikluse kujunemisega;

<https://www.youtube.com/watch?v=ulyXkvfzOnQ>

- Raudteed Eestis - https://raudteelasteliit.ee/evr_areng_est.html

11. klass. IV kursus. LÄHIAJALUGU

TEEMA: Maailm esimese maailmasõja eel	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Analüüsib 20.–21. sajandi suurriikide arenguhooni ja tähtsuse muutumist rahvusvahelistes suhetes</p> <p>Iseloomustab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes</p> <p>Tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume</p> <p>Rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat</p> <p>Iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju inimeste eluolule</p>	<p>Seoste loomine infoelementide vahel:</p> <p>Harjutused infokildude meeldejätmiseks ning nendevaheliste seoste tekitamiseks</p> <p>Nt tarsia pusle https://www.tarsiamaker.co.uk/</p> <p>Töö kaardiga. Kontuurkaardi täitmine. Euroopa suurriigid.</p> <p>Ajaloolise konteksti mõistmine:</p> <p>- Allegooriate kasutamine (nt</p> <p>“John Bull ja sõbrad” kaardi analüüs https://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_Bull_and_his_Friends_1900.jpg</p> <p>-Empaatiaharjutused (kaasaegsete fotode üksikasjalik analüüs; üksikisikute valikute mõtestamine ajaloolises kontekstis, vaatlusülesanded ja järelduste tegemine pildiinfo põhjal inimeste igapäeva eluolu kohta ajas:</p> <p>Allikate analüüs, ajaloonarratiivi loomine</p>

	<ul style="list-style-type: none">- esmaste allikate põhjal (fotod, dokumendid, kaasaegsed artiklid) info hankimine, kriitiliste küsimuste küsimine (mida sain allikast teada, mille kohta tahaks küsida küsimusi, milline on allika usaldusväärsus, (vastukäivate) allikate analüüs mitmeperspektiivilisuse aspektist jne)-nii esmaste kui ka teiseste allikate võrdlev analüüs (infokorje ülesanded - mida allikad räägivad; kuidas allikad üksteist toetavad või kuidas üksteisele vastu räägivad jne.; järeltunde tegemiste ülesanded - mida võib allikate põhjal ühe või teise sündmuse kohta arvata)
Lõiming geograafiaga: <ul style="list-style-type: none">-ülesanded (võrdlus ja analüüs) statistiliste andmetega (majandusnäitajad, rahvastikuandmed jne) Saksamaa, Prantsusmaa, Suurbritannia ja Venemaa kohta- geograafiliste andmete (maavarad, looduslikud olud jms) analüüs seostatuna majanduse (sh tööstuse) arenguga-andmekorje kaasaja geograafilistelt kaartidelt võrreldes tänapäevaga - kestvate mõjude kohta hüpoteeside loomine ning vajadusel hüpoteeside kontrollimine miniuurimistöö vormis (piirid Euroopas ning koloniseeritavates piirkondades - keelekasutus, kultuurimõjud jms)	
TEEMA: Esimene maailmasõda	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
Analüüsib 20.–21. sajandi suurriikide arenguhooni ja tähtsuse muutumist rahvusvahelistes suhetes;	Seoste loomine infoelementide vahel: Infootsing ajalooliselt kaardilt (sõjalised kaardid ajalooatlastest - sõjakäikude taktikaline

Teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;

Analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi;

Näitab Euroopa kaardil territoriaalseid muutusi pärast Esimest maailmasõda

Analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju rahvusvaheliste suhete dünaamikale ning Euroopa riikide ühiskonnaelule;

Seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;

Mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis;

Analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;

analüüs võimalusel võrreldes muude allikatega; poliitilised kaardid - võrreldes mõne teise perioodi kaardiga, territoriaalsete muutuste kirjeldamine ja nende muutuste põhjuste analüüs)

Ajaloolise konteksti mõistmine:

empaatiharjutuse mälestustega (nt millistele kogemustele ja väärtushinnangutele tuginevad mälestuste esitaja valikud; mõtestada need valikud läbi rollimängu -nt dialoogid jutustajaga, mille vastaspooleks on Vabadussõjas osaleja sõber , neutraalne isik (nt Ecuadori kohvikasvataja vms) ning vastaspoole esindaja (nt Punaarmee sõduri ema). Analüüsida inimeste valikuid erinevates rollides lähtudes nende taustast ning väärtushinnangutest ajas. l <https://vikerraadio.err.ee/788223/eesti-lugu-malestused-vabadussojast>

Allikate analüüs, ajaloo narratiivi loomine

Rahvusarhiivi dokumendikogu <https://www.ra.ee/ilmasoda/index.php/site/documents>

Allikate uurimine võib olla individuaalne töö, kus õpetaja on ette valmistanud allika infot avavad abiküsimused kui ka grupitöö. Nt maailmakohviku formaadis, kus moodustatakse laudkonnad erinevate alateemade kaupa (vt ülal Rahvusarhiivi dokumendikogu alateemasid). Maailmakohviku laudkondades luuakse laudkondades allikate põhjal lugu Esimesest maailmasõjast, mida harjutuse lõpus üksteisele esitletakse ning võimalusel käivitatakse arutelu. Maailmakohviku tutvustus Vikipeedias: <https://et.wikipedia.org/wiki/Maailmakohvik>

<p>Teab Eesti Vabadussõja sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel;</p> <p>Mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel; -seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu;</p> <p>Teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts ning iseloomustab nende tegevust</p>	
<p>Geograafia:</p> <p>-töö geograafiliste ja ajalooliste kaartidega - territoriaalsete muutuste jälgimine ja analüüs</p> <p>Kirjandus:</p> <p>-Vabadussõda käsitlevad kirjandusteosed võrrelduna dokumentaalsete allikatega</p>	
<p>TEEMA: Maailmasõdade vaheline aeg: demokraatiad ja diktatuurid</p>	
<p>Õpitulemus</p>	<p>Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Toob näiteid suurriikide poliitilisest ja majanduslikust</p>	<p>Seoste loomine infoelementide vahel:</p>

arengust ja koostööst eri ajastutel, selgitades koostöö eesmärgi;

Teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;

Seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;

Iseloomustab allikatele tuginedes majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju;

Toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;

Analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud;

Toob näiteid demokraatia kujunemisloost;

Võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris

infokorje ajalooliselt kaardilt; infootsing veebist - andmekorje riikide ning rahvusvaheliste suhete kohta 1920. ja 1930. aastatel ning andmepõhise viktoriini tegemine kaasõpilastele (nt Kahoot keskkonnas)

-temaatiliste mõistekaardite või selgitavate skeemide loomine, nt majanduskriisi põhjused, mõju ühiskonnale ja tagajärjed ning lahenduste otsimine riikides (sh Uus Kurss) või ka diktatuuride tekkimise põhjused Euroopa riikides 1930. aastatel jne. (nt MindMup keskkonnas <https://app.mindmup.com/map/new>)

Ajaloolise konteksti mõistmine

Karikatuuride analüüs (nt raamatust Eero Medijainen "Maailm prowintsiõnu peeglis"; veebis on pildiotsinguga leitav valik Gori või Otto krusteni) karikatuure.

Allikate analüüs, ajaloonarratiivi loomine

Lisaks karikatuuridele on muid allikad õppetöös kasutamiseks publitseeritud väljaandes "Tagasivaade minevikku - erinevad vaatenurgad" (vt õppematerjalide loetelu)

ning kujundab oma seisukoha;

Analüüsib demokraatia avaldumist ühiskonnaelus ja poliitikas uusajast tänapäevani;

Analüüsib riikide poliitilist arengut 20. sajandil, kõrvutades demokraatlikku ja diktatuuriühiskonda;

Analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut;

Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL, fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, vabadussõjalased;

Teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin D. Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

Geograafia:

Euroopa riigid, Euroopa riikide kaart ning rahvastiku ja majandusandmete muutus 20. saj I poolel võrrelduna tänapäevaga

Ühiskonnaõpetus:

demokraatia väärtustamine, ohud demokraatiale minevikukogemuse näitel

TEEMA: Teine maailmasõda

Õpitulemus

Teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;

Seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;

Analüüsib allikatele tuginedes rahvusvahelisi suhteid Teise maailmasõja eel;

Iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;

Õppesisu- ja tegevused

Seoste loomine infoelementide vahel:

Töö ajaloolise kaartiga; sündmuste ajajoone tegemine (näiteks veebiprogrammiga <http://timelinecurator.org/>), Ajalugu Oskariga animatsioonid (väga detailitihedad ja sobivad ka gümnaasiumile) 1941

Ajaloolise konteksti mõistmine

Teise maailmasõja ajast on hulgaliselt saadaval mälestusi. Eesti keelde on publitseeritud allikaid holokaustist; "Kogu me lugu" algatuse raames on kogutud mälestusi sõjaaegsetest üleelamistest Eestis (vt viiteid kogumikele õppematerjalide lahtris). Oluline on, et traagilistele sündmustele pööratakse tähelepanu delikaatselt, et need oma raskuses ei traumeeriks

Analüüsib allikatele tuginedes Teist maailmasõda kui humanitaarkatastroofi

Analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole;

Teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheneri konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, holokaust, suvesõda, Atlandi harta, ÜRO

õpilast ning ei peletaks inimsusevastaste tegude käsitlemiselt eemale.

Allikate analüüs, ajaloonarratiivi loomine

Peamine fookus II maailmasõja sündmuste käsitlemisel, sh ka allikaanalüüsis on lähtuvalt sotsiaalnevaldkonlikest pädevustest ning Eesti üldhariduskooli alusväärtustest sõjal kui humanitaarkatastroofil ning inimsusevastastel tegudel. Kasutates õppematerjalide loetelus esitletud mälestuste kogumikke on võimalik lisaks ajaloolaste jutustutse loomistele mõtestada lahti ka minevikusündmuste õppetunnid tänastele keerulistele valikutele.

ühiskonnaõpetus: sõda ja rahu - inimkonna valikud inimsusevastaste tegude vältimisel; inimsusevastaste tegude anatoomia

riigikaitseõpetus:

kodanikukaitse ja riigikaitse - inimeste asjatundlikud ja väärikad valikud sõjaolukorras; sõjapidamise viisid

12. klass. V kursus. LÄHIAJALUGU

TEEMA: Külma sõda	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme;</p> <p>Analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi;</p> <p>Analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal;</p> <p>Iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal;</p> <p>Teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie.</p>	<p>Seoste loomine infoelementide vahel</p> <p>Mõistekaart külma sõja, sh külma sõja kriiside kohta (inglisekeelne näidis Mindmeister keskkonnas https://www.mindmeister.com/386468497/the-cold-war);</p> <p>külma sõja ajatelg</p> <p>Ajaloolise konteksti mõistmine</p> <p>Töö külma sõja aegsete propaganda postritega (inglisekeelne artikkel, hulgi postreid erinevatelt külma sõja osapooltelt https://bidishamahapatra.squarespace.com/politics/ideological-warfare-propaganda-posters-during-the-cold-war)</p> <p>Allikate analüüs, ajaloonarratiivi loomine</p> <p>Töö ajalooalaste dokumentaalfilmidega.</p> <p>Analüüsida, milliseid esmaseid kaadreid on dokumentaalfilmi valitud. Millist perspektiivi need esindavad. Millisest perspektiivist saaks veel valitud allikaid vaadelda. Kas esmaste</p>

kaadrite valik ja tõlgendus on usaldusväärne? Miks (millised on usaldusväarsuse kriteeriumid)? Kas käsitletav teema on vastuoluline? Kui jah, siis miks (mis kontekstis, mis sihtgrupis, mis teeb teema vastuoluliseks?)

Näiteks klipid Jupiterist sarjast "Ajalugu 5 minutiga"

Ungari ülestõus: <https://jupiter.err.ee/1608749857/ajalugu-viie-minutiga>

Berliini blokaad: <https://jupiter.err.ee/1608625243/ajalugu-viie-minutiga>

NATO loomine: <https://jupiter.err.ee/1608542866/ajalugu-viie-minutiga>

Berliini müüri ehitamine: <https://jupiter.err.ee/1608292686/ajalugu-viie-minutiga>

Kuuba kriis: <https://jupiter.err.ee/1608370350/ajalugu-viie-minutiga>

Moskva olümpiamängud <https://jupiter.err.ee/1608271620/ajalugu-viie-minutiga>

Afganistani sõda: <https://jupiter.err.ee/1608413927/ajalugu-viie-minutiga>

Geograafia:

Euroopa poliitiline kaart - territoriaalsed muutused, külma sõja mõju nüüdisaegsele rahvastiku- ja majanduselu statistikale (andmete võrdlus).

Ühiskonnaõpetus: demokraatia väärtustamine rahvusvahelistes suhetes; külm sõda maailmamajanduse mõjutajana.

TEEMA: Demokraatlik maailm pärast teist maailmasõda	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;</p> <p>Teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe;</p> <p>Võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris ning kujundab oma seisukoha;</p> <p>Teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE.</p>	<p>Seoste loomine infoelementide vahel</p> <p>mõistekaardid demokraatlike riikide ja Euroopa integratsiooni kohta, EL ajajoon kordamiseks https://learning-corner.learning.europa.eu/eu-timeline_et#/dashboard</p> <p>Ajaloolise konteksti loomine</p> <p>Töö reklaamidega. Valitud reklaamid aitavad mõista Ameerika Ühendriikide inimeste igapäevaelu aspekte külma sõja ajal. Reklaamid on valitud erinevatest aastakümnetest (inglise keeles):</p> <p>1950. aastad 1960. aastad 1970. aastad 1980. aastad</p> <p>Küsimused: Milliseid tooteid on erinevatel aastakümnetel reklaamitud? Kes on reklaamide sihtgrupp? Kas see on aja jooksul muutunud? Kuidas on reklaamides kujutatud erinevad ühiskonna liikmeid (mehed, naised, erineva etnilise taustaga inimesed)? Kuidas peegeldavad reklaamid tehnoloogia arengut läbi aastakümnete? Kuidas kajastub reklaamides heaoluühiskond?</p>

	<p>Allikaanalüüs, ajaloonarratiivi loomine</p> <p>Materjale Robert Schumanist Euroopa Parlamendi veebilehel https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/eu-pioneers/robert-schuman_en</p>
<p>Geograafia - Euroopa riikide kaart</p> <p>Ühiskonnaõpetus - demokraatia väljakutsed 20. sajandil</p>	
<p>TEEMA: NSVL ja kommunistlik süsteem</p>	
<p>Õpitulemus</p>	<p>Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni;</p> <p>Iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;</p> <p>Analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>Analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;</p>	<p>Seoste loomine infoelementide vahel</p> <p>mõistekaardid, ajatelg</p> <p>Ajaloolise konteksti loomine</p> <p>Empaatiaharjutused mälestustega (nt "Kogu me lugu" kollektsioonist), mälestuste edasijutustamine "mina" vormis</p> <p>Allikaanalüüs, ajaloonarratiivi loomine</p> <p>"Tagasivaade minevikku - erinevad vaatenurgad" kogumikust allikad Eesti ja Läti kuulumisest</p>

<p>Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurirevolutsioon;</p> <p>Teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>NSV Liitu. Käsiraamatu eessõnas on juhendid, kuidas ajastuspetsiifilisi allikaid asjatundlikult käsitleda õppetöös https://drive.google.com/file/d/1TbEn499pwS8fkI3lgSmPkM5Ous-1wLSU/view</p>
<p>Ühiskonnaõpetus - Nõukogude Liidu kui inimsusevastase režiimi olemus, dissidentlus kui kodanikualgatus totalitaarrežiimi oludes.</p>	
<p>TEEMA: Maailm sajandivahetusel</p>	
<p>Õpitulemus</p>	<p>Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>Analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;</p> <p>Teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;</p> <p>Analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes</p>	<p>Ideekaart:</p> <p>Koostatakse ideekaart nt Lennart Meri kohta. Sama meetodit võib kasutada ka teiste võtmeisikute kohta.</p> <p>Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda).</p>

suhetes ning uute pingekollete kujunemist;

Analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;

Selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;

Teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;

Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress, Põhiseaduse Assamblee.

Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest. Võimaluse korral tuuakse kodust kaasa pilte, esemeid vms. Õpilane jutustab (nt paaristööna), mis talle kodus selle pildi või eseme kohta räägiti ning kuidas see on perekonnaga seotud. Mis on emotsionaalne väärtus? Miks on seda pilti või eset alles hoitud?

Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal.

Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses.

Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks "Ei ole üksi üksi maa" - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega. Miks on olulised iseseisvuse taastamise kontekstis nt öölaulupeod või 20. augusti muusikalised rahvaüritused?

Lünktekst: ette on antud märksõnad ja tuleb paigutada sõnad, mõisted õigesse lünka.

Mõiste kaartide koostamine: ühel pool mõiste, nimi, aastaarv ja/või teisel pool selgitus.

Ajajoon: Euroopa Liidu ja NATO laienemine: millal ühines Eesti EL ja NATO-ga? Mis ajal võttis Eesti kasutusele euro?

Eesti keel ja kirjandus - mälestuste jutustamine klassikaaslastele. **muusika** - laulva revolutsiooni lugude kuulamine ja nende sisu üle arutlemine. **keemia**,

füüsika - fosforiit, selle kaevandamine, keemilised ja füüsikalised omadused, kus leidub?

Eesti keel ja kirjandus - allikatekstide lugemine ja analüüsimine.

Geograafia - Euroopa riigid pärast NSVL lagunemist.

Ühiskonnaõpetus - rahvusvahelised organisatsioonid,

12. klass. VI kursus. LÄHIAJALUGU

TEEMA: Eluolu ja kultuur	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Arutleb inimeste igapäevaelu valikute üle demokraatlikes ja totalitaarsetes ühiskondades</p> <p>Toob näiteid solidaarsusliikumistest ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale</p> <p>Teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning iseloomustab nende rakendumist igapäevaelus;</p> <p>Toob näiteid kultuurielust ning seostab neid ühiskonnas</p>	<p>Temaatiline väitlus (nt väite üle "Punkliikumine aitas kaasa Nõukogude Liidu lagunemisele" või "Popkultuur tõrjub ühiskonnast välja kõrgkultuuri" vms). Väitlusformaate saab uurida ja õppetöök kohandada Eesti Väitlusseltsi kodulehelt: https://argument.ee/</p>

toimunud muutustega.	
Ühiskonnaõpetus - kodanikualgatuslikud liikumised ja subkultuurid ühiskondlike muutuste teenistuses; sport kui poliitiline tööriist Kunst, muusika - popkultuuri ja ühiskonnaelu vastasmõju; kultuuri eredamaid hetked ühiskonnatrendide mõjutajana Füüsika - tehnilised uuendused 20. sajandil	
TEEMA: Sõja ja rahu küsimus	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul;</p> <p>Analüüsib allikate põhjal rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;</p> <p>Selgitab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada;</p> <p>Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism.</p>	<p>Inimõiguste kujunemislugu, Inimõiguste Instituudi veebinäitus https://naitused.humanrightsestonia.ee/inimoiguste-kujunemislugu/</p> <p>Euroopa Nõukogu inimõiguste hariduse käsiraamatu teemaplokk "Rahu ja vägivald". Lisaks teoreetilisele taustaselgitusele leiab (lehe paremast servast) mitmeid aktiivõppe meetodeid sõja ja rahu teema käsitlemiseks õppetöös: https://www.coe.int/et/web/compass/peace-and-violence</p> <p>Eesti Punase Risti eestvedamisel koostatud käsiraamat "Avastades humanitaarõigust". Mahukast materjalist leiab teoreetilist infomaterjali, allikaid, metoodilisi juhendeid, ülesandeid jpm kasulikku sõja ja rahu teema käsitlemisel https://www.icrc.org/data/files/ehl/ehl-estonian-modules.pdf</p> <p>Aruteluharjutus (sõjalise) vägivalda kasutamise kohta. Inglise keeles Euroopa Nõukogu</p>

	<p>käsiraamatust "Living in Democracy III". lk 97 ("Using violence. Is using violence acceptable on some cases?") https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/EDC_HRE_Volume_III_Living_in_democracy.pdf</p> <p>Euroopa Ajaloo Maja koostatud õppematerjal sõja ja rahu teemadel "Pistrikud ja rahutuvid" https://historia-europa.ep.eu/et/haridustootajad-ja-opetajad/klassitoo-ulesanded/pistrikud-ja-rahutuvid-konflikt</p> <p>ERR saade Yasser Arafatist https://bit.ly/3vkcOVu</p>
Ühiskonnaõpetus - üksikisiku radikaliseerumine ideoloogiate mõjul	
TEEMA: Inimsusevastased kuriteod	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>Selgitab, millised arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku;</p> <p>Mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust;</p> <p>Toob näiteid inimsusevastaste kuritegude toimepanemistest ja nende tagajärgedest;</p>	<p>Euroopa Nõukogu metoodiline käsiraamat "Järjehoidjad" inimõiguste kaitsest ja nende rikkumisest. Käsiraamat sisaldab erinevaid aktiivõppe meetodeid sellistel teemadel, nagu näiteks rassism, genotsiid, vaenu õhutamise internetis, inimõigused ja nende kaitse, sõnavabaduse küsimusi, eraelu kaitse jms https://rm.coe.int/bookmarks-estonian-jarjehoidjad-2017-veebi/16807109a3</p> <p>Võimalik ülesanne: kirjanduses on õpilased lugenud 21. sajandi kirjandusest ühe ajaloos</p>

Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG.

soovitatava teose. Tunnis jaotada õpilased vastavalt raamatutele gruppidesse. Igal laual võiks olla ka üks teos, et vajadusel näiteid otsida. Laudkonnale antakse ülesandeks välja tuua ajaloolised sündmused, mis raamatus olid ning toetada need ajalooliste faktidega. Taoline raamatu analüüs on õpilastele väga meeldinud.

Holokaust Eestis ülesanne järgmise materjali põhjal:

<https://klooga.nazismvictims.ee/materjalid/holokaust-eestis/>

Klassi jaotamine 5 grupiks, kus iga grupp saab läbitöötamiseks ühe järgmistest materjalidest:

- HOLOKAUST EESTIS
- KLOOGA LAAGER
- ELU LAAGRIS
- MASSIMÕRV 19. SEPTEMBRIL 1944
- MASSIMÕRVA AVASTAMINE

Analüüsi käigus tutvustatakse materjali kaasõpilastega. Kokkuvõtted loetust võib lisada padlet.com või sutori.com keskkonda.

Inimsusevastaste kuritegude juures saab vaadata järgmiseid filme:

- "Manna" - <https://www.kogumelugu.ee/et/videoteek/manna> (Räägib Pärnu juudikogukonna hukkamisest)
- Theodor Balberyszski lugu -

	<p>https://www.kogumelugu.ee/et/videoteek/theodore-balberyszski-O (Klooga laagris ellujäänud)</p> <ul style="list-style-type: none">• Holokaustis ellujäänute mälestused - https://www.kogumelugu.ee/et/videoteek/holokaustis-ellujäänute-mälestused• "Põgenemine" - <p>Kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamiseks väga hea ülesannetekogu: https://ajalugu.haridusekraanil.ee/ Veebilehel olevaid ülesandeid on võimalik kombineerida.</p>
<p>Kirjandus ja ajalugu Ajalugu ja kunstõpetus (kollaažide tegemine) Lõimingu võimalused kirjandusega (ajalooliste sündmuste ja romaanide analüüs). Võimalikud raamatud: Esta Aksli „Lendas väike lepatriinu” Sofi Oksanen „Puhastus” Sofi Oksanen „Kui tuvid kadusid” Martha Hall Kelly „Sirelitüdrukud” Heather Morris „Auschwitzi tätoveerija” Leelo Tungal "Seltsimees laps"</p>	

INIMESEÕPETUS

Üldpädevused:

- Kultuuri- ja väärtuspädevus - otsib infot kultuuri ja perekonna kohta, selgitab miks perekond on väärtus.
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus - teeb koostööd, kirjeldab inimeste ja väärtuste erinevusi, aktsepteerib neid.
- Enesemääratluspädevus - analüüsib oma käitumist ja suhteid perekonnas.
- Õpipädevus - otsib rühmatöökäsi iseseisvaks ülesandeks vajaminevat teavet.
- Suhtluspädevus - loeb tekste, väljendab end arusaadavalt, kasutades korrektset keelt, põhjendab rühmas ja aruteludes oma arvamust, koostab tekste.
- Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – oskab arvandmeid esitleda ja tõlgendada ning kasutada neid sobivate lahendusstrateegiatega leidmiseks.
- Ettevõtlikkuspädevus - kasutab tekstide analüüsil kriitilist mõtlemist, lahendab rühmas ette tulevaid probleeme.
- Digipädevus - kasutab õppetöös digivahendeid.

Läbivad teemad:

- Elukestev õpe ja karjääri planeerimine - vastutab talle usaldatud tööjärje eest, otsib iseseisvalt tööks vajalikke materjale.
- Keskkond ja jätkusuutlik areng - rühma- ja individuaaltöös kajastuvad perekonna ajalooalased ja kultuurilised erinevused.
- Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - tegutseb rühmas, annab panuse rühmatöö õnnestumisse.
- Kultuuriline identiteet - põhjendab sallivuse vajalikkust teiste inimeste ja ajalooliste ning kultuuriliste eripärade suhtes.
- Teabekeskond ja meedia kasutus - kasutab teaduspõhiseid allikaid, viitab allikatele.
- Tehnoloogia ja innovatsioon - tööde koostamiseks ja esitlemiseks on kasutatud tehnoloogilise ja digivahendeid.

- Tervis ja ohutus - järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes.
- Väärtused ja kõlblus - rühmatöös arvestatakse kõikide osalejate arvamustega.

TEEMA: PEREKOND ÜHISKONNAS	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>- selgitab näidete abil, kuidas ühiskond ja kultuur on läbi ajaloo mõjutanud pereväärtusi ja -traditsioone ning laste kasvatamise põhimõtteid;</p> <p>- toob näiteid erinevatest kooseluvormidest ajaloos ja tänapäeval ning analüüsib, kuidas need täidavad perekonna ülesandeid;</p> <p>- analüüsib ühiskonna ja kultuuri, sh traditsioonide mõju seksuaalsusele ja seksuaalsuhetele;</p>	<p>Arutelu. Mis tuleb meelde, kui kuuled sõna "perekond"? Ühine mõttemull.</p> <p>Dokumentaalfilm "<u>Põlvkond piiri taga</u>" <u>tunnikava</u> keerulised teemad perekonnas seoses rändega.</p> <p>Rühmatöö erinevad peremudelid. Õpetaja valib 4-6 erinevat peremudelit, iga rühm saab ühe. Iga rühm teeb analüüsi antud peremudeli kohta ning kannavad selle klassile ette.</p> <ol style="list-style-type: none">1. rühm mõtleb lühikese taustaloo oma perekonna kohta.2. annavad sellele peremudelile nimetuse ja selgituse.3. analüüsivad elu selles peres (milline on emotsionaalne-, sotsiaalne- ja majanduslik olukord)4. teevad kokkuvõtte võimalikest toetustest riigi või omavalituste poolt. <p>Jutuke "Minu perekond praegu ja tulevikus". Milline on Sinu perekond? Millised on Sinu perekonnaliikmete rollid? Milline on Sinu unistuste perekond?</p> <p>Rühmatöö: seksuaalsus erinevatel ajastutel. Rühmadele jagatakse perioodid/ kultuurid/</p>

	<p>traditsioonid. Ülesandeks on leida infot kuidas väljendus seksuaalsus ning millised olid seksuaalsuhted. Ajastud/kultuurid: Kreeka/rooma kultuur, katoliiklus, uusaeg, Eesti talupojakultuur 19. sajandi lõpus, 20. sajandi algus, seksuaalne revolutsioon lääne ühiskonnas 1960ndatel, nõukogude aeg, islam/araabia kultuur tänapäeval, lääne kultuur tänapäeval ... leitud infot tutvustatakse teistele.</p> <p>Klassi arutelu rühmatöö teemal: mis on muutunud, kuidas, on see positiivne või mitte.</p>
<p>Eesti keel - tekstide koostamine korrektset keelt ja õigekirja kasutades</p> <p>Kunst - tööde kujundamine</p> <p>Ajalugu - perekonna ajaloo koostamisel ajaloo perioodide kohta käiva info kasutamine</p>	
<p>analüüsib perekonna tähtsust inimese jaoks elu erinevatel perioodidel;</p> <p>analüüsib näidete alusel soostereotüüpide põhjusi, nende piiravat mõju inimese minapildile, käitumisele, suhetele ja valikutele;</p>	<p>Ülesanne kasutades Maailmakohviku meetodit. Elukaare etapid. Õpetaja valib 9 elukaare etapi kohta A3 paberile sobilikud pildid iga elukaare etapi kohta ning pealkirjastab need vastavalt nimetuse ja eluaastatega. Pildi alla läheb kirja neli küsimust:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Mida vajab inimene selles vanuses perekonnalt?2. Mida saab perekond pakkuda selles vanuses inimese täisväärtuslikuks arenguks/ eluks.3. Kui oluline on inimese jaoks perekond selles vanuses skaalal 1-10. <p>Põhjenda, mis seda mõjutab?</p>

4. Mõttele selle arvamuse illustreerimiseks näide/sündmus/lugu.

Klass jagatakse üheksaks grupiks ning iga grupp saab 9 post-it paberit, kuhu hakatakse klassis liikudes postritele kirja panema vastuseid 1. ja 2. Iga postri juures määrab õpetaja sobiva aja. Kui kõik rühmad on saanud võimaluse oma arvamuse kirja panna, siis kokkuvõtte teeb see rühm, kes alustas sellest etapist. Samuti vastab see rühm ka 3. ja 4. küsimusele.

Endale meelespea kirjutamine. Kasutades pereelu arengufaaside materjali kirjutada endale meelespea käitumise juhistega igaks arengufaasiks.

Õppemäng "Minu pilt, sinu silt". Mäng toimub väikestes gruppides. Kõigepealt antakse lauale pildid koos elukutse, identiteedi ja vaba aja kaartide infoga. Need tuleb pildiga kokku panna. Sildid ja pildid koos - toimub arutlusring.

Arutelu "Mees/mehelik vs naine/naiselik". Igal õpilasel on kaks post-it. Ühele tuleb kirjutada sõna, mis peamiselt seostub sõnapaariga „MEES JA MEHELIK“ ning teisele 1 sõna, mis peamiselt seostub sõnapaariga „NAINE JA NAISELIK“. Kolm veergu tahvlil. Vasakule mees/mehelik, keskel tühi ja paremale naine/naiselik. Sõnade põhjal ühine arutelu.

Ülesanne "Poolt ja vastu". Terved ja turvalised suhted.

Ülesanne. "Märka soostereotüüpe". Õpilased jälgivad nädala jooksul oma igapäeva elu, meediat, sotsiaalmeediat jms, milliseid soostereotüüpidega nad kokku puutuvad. Järgnevas tunnis

	<p>õpilased kaardistavad rühmatöö käigus nähtud/kogetud soostereotüübid, proovivad leida põhjusi ning kirjeldada taoliste kinnisarusaamade mõju inimesele.</p> <p>Arutluse kirjutamine "Mehelikkuse ja naiselikkuse stereotüübid - müüt või tegelikkus?".</p>
TEEMA: TERVIS JA TURVALISUS	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
kasutab usaldusväärseid allikaid tervise, suhete ja sotsiaalmajanduslike küsimuste kohta info otsimisel ja probleemide lahendamisel, järgides autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid, viidates ja refereerides nõuetekohaselt;	Läbiv teema.
toob näiteid pereliikmete füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja vaimset tervist mõjutavatest teguritest;	<p>Rühmas tuuakse välja tervise aspektide olulisus, näited nende kohta, nii positiivsed kui negatiivsed.</p> <p>Seejärel essee "Lähisuhte mõju inimese tervisele", milles käsitleb tervise erinevate aspektide mõju pereliikmetele.</p> <p>Kokkuvõtte kirjutamine kasutades inimarengu aruande peatükki <u>Eluviisi ja vaimse tervise seosed inimese elukaarel..</u> Tekst jagada vastavalt alapeatükkidele rühmade vahel (algkooliealised,</p>

	<p>noored, täiskasvanud, vanem iga).</p> <p>Rollimäng. Tuuakse välja kuidas perekond toetab vaimset, füüsilist ja sotsiaalset tervist.</p>
<p>analüüsib planeeritud ja planeerimata rasedusega kaasnevaid valikuid ning neid mõjutavaid tegureid, oskab leida vajaduse korral abi;</p>	<p>Klassiarutelu. Kuidas vältida planeerimata rasedust? Mida saab teha? Millest pean olema teadlik?</p> <p>Planeeritud vs planeerimata rasedus.</p> <p>Võimalusel õppekäik <u>noorte nõustamiskeskusesse.</u></p> <p>Vabakirjutamine. Lapse sünni ja rasedusega kaasnevad emotsionaalsed ja majanduslikud aspektid. Pane kirja kõik, millega peab arvestama? Iga mõte eraldi paberile. Seejärel sarnased mõtted grupeeritakse. Õpetajal võimalus siinkohal teemat selgitada.</p>
<p>teab, mis on kohtingu-, lähisuhte- ja seksuaalvägivald ning mis on inimkaubandus ja kust otsida vajaduse korral abi;</p> <p>analüüsib kohtingu- ja lähisuhtevägivalda põhjusi ja tagajärgi ning ennetamise ja abi saamise võimalusi;</p>	<p>Arutelu mõistete ja teema avamiseks. <u>Kohtinguvägivalda vormid.</u></p> <p>Vägivallaspiraal <u>Tunnikava. Õppefilm "Spiraal".</u></p> <p>Suhtevägivalda ennetamise võimalused. Ajurünnak vastaval ajurünnaku reeglitele. Sobivimate lahenduste väljatoomine. Endale <u>turvaplaani</u> koostamine.</p> <p>Lua online plakat teemal: "Stopp, seksuaal/lähisuhte/kohtinguvägivald" (nt kasutades Canva, PosterMyWall vms). Sinna juurde lühike kaaskiri (6-8 lauset), miks see selline sai.</p> <p>Video vaatamine. Rühmade vahel jagatud erinevad videod inimkaubanduse <u>juhtumitest.</u></p>

	<p>Analüüs: miks inimesed satuvad inimkaubanduse ohvriteks ja mida saaks teha ennetavalt inimene ja tema lähedased.</p>
<p>analüüsib, kuidas mõjutab pereliikme sõltuvushäire peresuhteid, kirjeldab kaassõltuvuse olemust ja teab, kust vajaduse korral abi otsida.</p>	<p>Ülesanne. Iga õpilane kirjutab välja, millised sõltuvusi ta teab. Seejärel moodustatakse rühmad ja ühiselt võrreldakse tulemusi. Õpilased valivad 3-4 erinevat sõltuvust, mille kohta teevad uurimistööd: 1) milles see seisneb 2) mis on ohumärgid? 3) milles seisneb kaassõltuvus? 4) kust leida abi? Esitlus klassile.</p> <p>Mõistekaart erinevate sõltuvushäirete kaardistamiseks, mida õpilased teavad.</p> <p>TTS meetod. K. Konstabel. <u>Puust ja punaseks: kaassõltuvus</u></p> <p>Alkoholi ja peresuhte ülesanded e-koolikotis <u>SIIN</u></p> <p>Paaristöö helifailiga. <u>Peresaate</u> alusel. Suhtesõltuvuse ja kaassõltuvuse olemus. Suhtesõltuvuse seos enesehinnagu ja eneseväärtustamisega. Kaassõltuvuse põhjused. Suhtesõltuvusest ja/ või kaassõltuvusest vabanemise viisid. Suhtesõltuvuse ja kaassõltuvuse ennetamise võimalused. Võimalus jagada klass pooleks teemade vahel.</p>
<p>TEEMA: SUHTED JA VASTUTUS PEREKONNAS</p>	
<p>Õpitulemus</p>	<p>Õppesisu- ja tegevused</p>
<p>selgitab, milles seisneb põlvkondi ühendavate</p>	<p>Individuaal- ja rühmatöö. Pere ühised tegevused. Pannakse kirja erinevad tegevused, mida koos vanemate või teiste sugulastega tehakse.</p>

sidemete tugevdav ja toetav mõju pereelule;
toob näiteid peretraditsioonidest ning selgitab tavade ja kommete tähtsust perekonnasuhetes;
analüüsib enda huvide, hobide ja ettevõtmiste toetavat mõju enesearengule ja peresuhetele

- Rühmas jagatakse mõtteid ning koostatakse ühine nimekiri tegevustest, mida õpilased tahaksid oma tulevikku edasi kanda. Kirja pandud mõtted jagatakse klassiga.
- Arutelu: miks on peretraditsioonid olulised? Rühmadele jagatakse loendist üks traditsioon. Analüüsivad mida see pereliikmetele ja perele tervikuna annab.

Rühmatöö. Õpilased panevad kirja pereliikmete rollid, ülesanded olulisuse perekonnas. Õpilased lähtuvad endi perede kogemustest. Klassiarutelu mõistete avamiseks.

Lühiarutlus "Mida ma õpin vana/vanematelt ja mida saavad nemad minult õppida".

Ülesanne. Video "Kuidas vanemana jaksata?" vaatamine. Arutelu. "Täis tassi teooria". Mis tegevused täidavad õpilase tassi? Millised tegevused on need ilma milleta ei saaks ta olla tema ise ning millest oleks valmis loobuma. Märkab pereliikmete vajadusi ning kuidas saab abistada pereliikmete tassi täitmisele kaasa. Võimalus ülesannet täita lühiarutlusena.

Intervjuu kaaslasega teemal „Milline lapsevanem tahaksin olla? “

Samm 1: pane kirja kõik küsimused ehk mille suhtes oled sina uudishimulik?

Aega 3 minutit.

Samm 2: vii läbi intervjuu kaaslasega. Leppige kokku, kes esimesena alustab. Aega üheks intervjuuks 4 minutit. (märksõnad kirja)

Samm 3: vahetage pooled. Aega intervjuuks 4 minutit.

	<p>Samm 4 ja 5: kui sul jäi mingi küsimus küsimata, võta selleks veel aega.</p> <p>Kuuldu põhjal tee kokkuvõtte, mida saaks avaldada mõned pere teemadega seotud ajakirjas, blogis vms.</p> <p>Rollimäng. Klass on jagatud rühmadeks (võivad olla eri suuruses), õpetaja jagab igale rühma liikmele rolli, kes tema peres on (võimalus ka kasutada varasemat peremudelit). Iga rühmaliige mõtleb oma tegelasele välja lühikese kirjelduse. Arutatakse omavahel kuidas näeks välja nädala plaan, et kõikide pereliikmete vajadused või huvid oleks tagatud; võimalik, et peab tegema ka kompromisse. Hiljem esitletakse klassile oma tulemust. Klassiarutelu, mis on kerge ja mis on raske kõikide soovide ja vajadustega arvestamisel?</p>
<p>Teised õppeained</p> <p>Eesti keel - tekstide loomine, korrektne keel ja õigekiri, intervjuu läbiviimine</p>	
<p>analüüsib, kuidas paarisuhe ja ema / isa roll mõjutavad inimese arengut;</p> <p>analüüsib, kuidas sõltub perekonna ülesannete täitmine igast pereliikmest, millised on pereliikmete võimalused üksteist toetada ja abistada, millised on pereliikmete õigused oma ajale, ruumile ja</p>	<p>Ülesanne. Tuua näiteid/ mõtteid mida tema oma tulevases perekonnas teeks samamoodi kui lapsepõlve peres ning mida ei teeks.</p> <p>Ülesanne. Iga õpilane kirjutab eraldi väikestele paberitele ühe vanemate tegevuse laste suhtes või lastega koos, mis on positiivne ja ühe, mis on negatiivne. Märksõnu nagu positiivne ja negatiivne juurde ei kirjuta. Need pannakse ühele lauale kokku. Igaüks võtab kaks. Analüüsib, kas tegemist on positiivse või negatiivse tegevusega lähtudes lapse arengust. Toob välja milles</p>

materiaalsetele kulutustele

positiivsus või negatiivsus seisneb ja milline võib olla selle pikaajalisem mõju lapse arengule ja suhtele vanemaga.

Arutelu teema avamiseks - milles väljendub perevägivald (vaimne, füüsiline sotsiaalne); miks ja kuidas see pärsib lapse ja/või partneri arengut; millised on lahendused.

Siksakrühmatöö (vastastikune õpetamine). Perevägivald riskitegurid, klass jagada 4 rühmaks:

- Vägivalla kasutamist soodustavad tegurid.
- Vägivallatsejat iseloomustavad märgid
- Ohvrit iseloomustavad märgid
- Miks ohver ei lahku oma vägivaldse partneri juurest?

Rühmatöö. Õpetaja annab igale rühmale artikli, kus räägitakse perevägivallast. Rühmas arutatakse põhjuste, mõju ja ohvri tuleviku üle. Kuidas selline kodune olukord tulevikus mõjutama hakkab ja mida saab ohver iseenda jaoks ära teha?

Ülesanne. Pereliikmete õigused ja kohustused. Tuua välja pereliikmete üldised õigused. Iga õiguse juurde kirjutada näide selle realiseerimise võimalusest. Tuua välja iga pereliikme spetsiifilised õigused, lisada näide. Tuua välja pereliikmete üldised kohustused, lisada igale näide. Tuua välja iga pereliikme spetsiifilised kohustused, lisada näide. Tuua näiteid kuidas pereliikmete õigused ja kohustused tagavad pere ladusa toimimise ning kuidas need toetavad teisi pereliikmeid.

Eneseanalüüs. Õpilane märkab tegevusi, mida ta kodus teeb, kui teda on kohustatud ja neid

	<p>tegevusi, mida peab iseenesest mõistetavaks. Lühianalüüs, kuidas iga tegevus aitab kaasa pereelu latusamale toimimisele. Mis saab siis, kui ta neid tegevusi ei teeks või teeks keegi teine? Rühmades tuua välja tegevused, mida noor saab teha, et anda oma panus pere toimimisse.</p>
<p>toob näiteid pereelu, sh abielu ja laste elu reguleerivatest õigusaktidest ja analüüsib, kuidas need sätestavad perekonnaliikmete õigusi ja kohustusi;</p>	<p>Iseseisev töö seadustega. Perekonnaseadus, kooseluseadus ja lastekaitseadus. Seejärel koostab 10st tema meelest kõige olulisemast punktist/mõttest koosneva kokkuvõtte.</p> <p>https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603</p> <p>https://www.riigiteataja.ee/akt/KooS</p> <p>Rühmatöö seadustega: Töö perekonnaseaduse ptk 9 ja ptk 10 -ga. Välja tuua konkreetset näited õpilaste igapäevaelust nende kui laste vaates ning mida nende vanemad on kohustatud tegema.</p>
<p>toob näiteid riiklikest institutsioonidest, mis tegelevad perepoliitika elluviimisega, toob näiteid riikliku perepoliitika rakendamise, sh toetustest ja teenustest;</p>	<p>Ülesanne. Kasutades nutiseadmeid otsida rühmas institutsioone, mis tegelevad peredega. Tuua välja nende ülesanded. Uurida hetkel menetluses olevaid perede ja lastega seotud seadusalgatusi.</p> <p>Ülesanne. Uurida milliseid võimalusi pakub KOV peredele ja lastele. Teha ettepanekuid, mida võiks veel perede heaks kohalikul tasandil teha.</p> <p>Arutelu või väitlus. Kas riik toetab peresid piisavalt?</p> <p>Juhtumianalüüs. Õpetaja annab ette erinevad perekonnamudelid ning õpilaste ülesanne on uurida, kuidas riik ja kohalik omavalitsus seda pere toetab või toetada saaks. Õpilased annavad</p>

	<p>hinnangu, kas selle pere jaoks on seda piisavalt või mitte ning pakuvad välja lahendusi.</p>
<p>teab, et lähisuhe, sh abielu põhineb vastastikusel austusel ning partnerite õiguste ja vajadustega arvestamisel;</p> <p>selgitab lähisuhete ja sotsiaalse võrgustiku tähtsust inimese elus;</p>	<p>Arutelu mõistete avamiseks.</p> <p>Individuaalülesanne: abielu ja registreerimata kooselu võrdlus. Tuua välja mõlema plussid ja miinused. Võimalus formuleerida oma arvamus - kumba kooseluvormi õpilane eelistaks.</p> <p>Rühmatöö Maailmakohviku meetodil. Teemadeks püsisuhe, juhusuhe, kõrvalsuhe, monogaamia ja polüamooria. Õpetaja esitab nende põhjal 5-6 arutelu tekitavat küsimust (nt Kas monogaamne suhe terveks eluks on üldse võimalik? Kas paarisuhtel, kus partnerid annavad teineteisele seksuaalse vabaduse (ehk on polüamoorses suhtes), on tulevikku? jne). Lõpus ühine arutelu.</p> <p>Maailmahariduslik tunnikava: <u>Lapsabielud – Sonita Alizadeh.</u></p> <p>Ülesanne: “Üksinda vs suhtes” võrdlus. Tuua välja mõlema plussid ja miinused ning formuleerida argumenteeritud arvamus.</p>
<p>analüüsib lahkuminekku ja abielulahutuse põhjusi, tagajärgi ning oskab vajaduse korral leida psühholoogilist ja õigusabi;</p> <p>selgitab leina olemust ja kirjeldab leinast ülesaamise võimalusi;</p>	<p>Rühmaarutelu: lahkuminekku põhjused, tagajärjed, suhete parendamise viisid. Tutvustavad klassikaaslastele. võimalik luua üldisem arutelu.</p> <p>Rühmatöö. Juhiste koostamine, kuidas lugupidavalt minna lahku.</p> <p>Leina teemalise ideekaardi tegemine <u>õpiobjekti kaotus ja lein</u> põhjal.</p>

	Arutelu: mida saan mina teha leinaja toetamiseks?
<p>mõistab iga inimese õigust võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele;</p> <p>teab, et lähisuhe, sh abielu põhineb vastastikusel austusel ning partnerite õiguste ja vajadustega arvestamisel;</p> <p>toob näiteid lapse õigustest ja abi saamise võimalustest laste õiguste kaitsmisel.</p>	<p>Räägime käitumisviisidest - alistuv käitumine, agressiivne käitumine, kehtestav käitumine. Millised on tõhusad konfliktide lahendamise viisid? Mõjutamine suhtluses. Aktiivtöö ning paarilisega rollimäng "<u>Saan, mida tahan</u>".</p> <p>Jälgida uudiseid (nii Eesti kui välismaa) ja tuua näiteid nende põhiõiguste rikkumistest/ mitte kinni pidamisest.</p> <p>Rühmades arutada sallivuse ja võrdse kohtlemise vajalikkuse üle. Tutvustada oma rühma arvamust teistele.</p> <p>Essee "Kui salliv mina olen?" Tuua näiteid enda sallivast ja mittesallivast käitumistest. Analüüsida kuidas saab enda sallivust suurendada ning miks igäihe sallivus on oluline.</p> <p>Rühmatöö. Tutvumine <u>Eesti Vabariigi põhiseaduse § 12. Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu.</u> Ühiselt arutada, mida see tähendab antud teema kontekstis.</p> <p>Rühmades laste õiguste konventsiooniga tutvumine. Oma laste õiguste loendi koostamine. Eesti lastekaitse tegevusega tutvumine.</p> <p>Juhtumite analüüs. Õpilased tutvuvad lasteombudsmani kodulehel kirjalike <u>seisukohtadega</u>.</p>

	<p>Õpetaja või õpilased valivad välja sobilikud seisukohad ning teevad ülevaate: 1) lühitutvustus 2) millist lapse õigust antud probleem puudutab 3) lasteombudsmani seisukoht antud küsimuses 4) rühma arvamus antud juhtumist.</p>
<p>mõtestab enda kogemusest lähtuvalt armastuse tähendust, paarisuhte ja seksuaalse läheduse dünaamikat ning neid mõjutavaid tegureid, õigusi ja kohustusi suhte erinevates etappides;</p> <p>analüüsib seksuaalsuhte kui inimliku läheduse avaldumisvormi ja selle seotust armastusega;</p>	<p>Sissejuhatuseks ajurünnak "mis on armastus?"</p> <p>Fotokollaaž. "Armastus". Individuaal- või rühmatöö. Õpilased valivad või teevad foto/d, mis nende meelest kirjeldab nende jaoks armastust. Fotot/fotosid esitletakse ja selgitatakse kaaslastele.</p> <p>Armastuse 5 keelt. Mis need on? Õpilane määratleb testi abil ära enda armastuse keele. Analüüsib saadud tulemust.</p> <p>Ülesanne. Video. TED kõne. H.Fisher "<u>Kui aju on armunud</u>".</p> <p>Vastata küsimusele:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Pane kirja üks mõte, mis oli sinu jaoks tuttav.2. Pane kirja üks mõte, mis oli sinu jaoks uus.3. Kas Helen Fisher pani Sind mõtlema armumisest teisiti? Seleta.4. Miks sulle meeldis/ei meeldinud antud video sisu? <p>Küsimuste põhjal võimalik rühma/klassiarutelu.</p> <p>Ülesanne. Video. "<u>Are you sure you're in love?</u>". Ühine arutelu. Mis vahe on armumisel ja armastusel?</p>

	<p>Arutelu mõistete avamiseks - seksuaalne mitmekesus, sooline mitmekesisus.</p> <p>Ülesanne. Seksuaalsed õigused ja neist tulenevad kohustused partneri ja enese suhtes. Tuua välja iga inimese õigused tulenevalt seksuaalsusest. Iga õiguse kõrvale kirjutada sellest tulenev kohustus.</p> <p><u>Genderbread person</u> eesti k <i>soopräänik</i> - aitab avada sooidentiteeti ning sellega seotud mõisteid.</p>
<p>teab, et turvaline ja vastastikku rahuldustpakkuv seksuaalkäitumine põhineb partnerite võrdsel kokkuleppel, selgitab soostereotüüpide mõju inimese arengule ja seksuaalkäitumisele;</p>	<p>Arutelu teema avamiseks. Seks vs seksuaalsuhe. Seksuaalkontakt. Naiste ja meeste erinevused. Seksuaalsuse mudel - pea, keha, süda. Õigus otsustada oma suhete üle.</p> <p>Õppefilm „<u>Räägi välja</u>“ vaatamine ja analüüs (seotud tekst, ca 250 sõna). Õpilased vaatavad filmi ning kirjutavad lühianalüüsi nähtu põhjal kas individuaalselt või rühmana.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Milliseid on kolme paari tekkinud situatsioonid?2. Miks need tekivad? On need seotud stereotüüpide, teadmiste või millegi muuga? Kus on jäänud midagi tegemata?3. Kuidas lahenevad tekkinud olukorrad? Kas nõustud lahendustega?4. Anna soovitusi, kuidas ise neid lahendaksid või kuidas parem oleks. <p>Ülesanne. “Märka soostereotüüpe”. Õpilased jälgivad nädala jooksul oma igapäeva elu, meediat, sotsiaalmeediat jms, milliseid soostereotüüpidega nad kokku puutuvad. Järgnevas tunnis õpilased kaardistavad rühmatöö käigus nähtud/kogetud soostereotüübid, proovivad leida</p>

	<p>põhjusi ning kirjeldada taoliste kinnisarusaamade mõju inimesele.</p> <p>Võimalusel noorte nõustamiskeskuse külastus.</p>
<p>arvestab perekonna eelarve kavandamisel pereliikmete vajadusi, pere majanduslikku olukorda ja võimalusi;</p>	<p>Rühmatöö. Pere-eelarve koostamine. Õpetaja annab, ette erinevad perekonnamudelid ja tingimused, millega tuleb arvestada eelarve koostamisel. Õpilased otsivad internetist tingimustele vastavad kehtivad summad, nt lastetoetus, perehüvitised, keskmised palgad, kommunaalkulud jne</p> <p>Ideekaart. Pere-eelarve ohukohad ja kuidas neid ennetada?</p>
<p>selgitab koduse kasvatus mõju lapse arengule;</p> <p>analüüsib lapse ja vanema vahelise kiindumussuhte kujunemist ning kasvatustüülide mõju sellele;</p>	<p>Kiindumussuhte võrdlus. https://peaasi.ee/kiindumussuhe/ alusel.</p> <p>Suuliselt küsimused:</p> <p>Millal hakkab kiindumussuhe lapse ja vanema vahel välja kujunema?</p> <p>Miks on just esimesel eluaastal eriline roll kiindumussuhtel?</p> <p>Kirjalikult küsimused:</p> <p>Mida saab lapsevanemana teha, et pakkuda lapsele võimalikult turvalist kiindumussuhet?</p> <p>Analüüsi, milline on olnud Sinu kiindumussuhe vanematega. Kas saad öelda, et see on olnud turvaline? Kasuta analüüsimisel loetud teksti.</p> <p>Rühmatöö. Klass jagatakse rühmadeks. Iga rühm saab ühe kasvatustüüli või kiindumussuhte</p>

tüübi, otsib materjali ja koostab infovoldiku. Tutvustatakse klassile.

Klassiarutelu erinevate kasvatustiilide üle. Milline neist on kõige parem/halvem? Mis on ühe või teise stiili plussid/miinused?

Tulevasele lapsevanemale **meelespea koostamine** kasutades materjali: Lapse arenguetapid. Rühmade vahel jaotatud vanuseastmed.

Videote analüüs gruppides. Õpetaja näitab videoid osade kaupa. Aruteluküsimused: Milliseid suhtlemistõkkeid esines? Kuidas selline suhtlemine mõjutab nende suhet?

ÜHISKONNAÕPETUS

12. klass - I ja II kursus

Valdkonnasisene lõiming: Aine on tihedalt seotud ajaloo, perekonna- ja karjääriõpetusega.

Ajalugu. riigieelsetest klannidest-kogukondadest organiseerunud ühiskondadeni. Agraarühiskond, antiik/keskaja linn kui ühiskonnamudel, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond.) Mis on selliste ühiskonnatüüpide välja arenemist tagant tõuganud? (sotsiaalsed, tehnoloogilised innovatsioonid ja nende seosed). Mis võimaldas antiiktsivilisatsioonidel välja kujuneda, milline nägi välja feodaalriik, millise arenguhüppe tegi riik absolutism ajastul, mille poolest erineb tänapäevane demokraatlik heaoluriik eelnevatest riigivormidest. Ajalugu: rahvusvaheliste organisatsioonide ajalugu ja roll nt.: inimõigused ja sellega seotud liikumised (II MS, USA 60ndad-70ndad), Jugoslaavia sõjad 1990ndatel, Rwanda genotsiid jne. Väikerahvaste õigused ja olukord Nõukogude Liidus, Hiinas, 21.sajandi Venemaal jne.

Karjääriõpetus: Karjääriplaneerimis plaani koostamine ja esitamine. Õpilane uurib ühe endale tuleviku perspektiivina tunduva ameti kohta sellel kohal töötamiseks vajamineva hariduse (arvestab maksumuse ja lisandkulud nagu teises linnas elamine jne), Uurib hetke seisu ja prognoose, kas antud ametil on vabu töökohti pigem palju või vähe, arvestab keskmise palga põhjal, millist elukvaliteeti t saab endale lubada jne. Õpilane esitab töö analüüsivormis.

Perekonnaõpetus: käsitletakse teemasid nagu: perekonnaga seotud seadusandlus, perepoliitika. Inimõigused ning inimkaubanduse probleem. Identiteedi kujunemine.

TEEMA: Kommunikatsioon, infopädevus	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>1) mõistab teabe edastamise erinevaid võimalusi ja mõju;</p> <p>2) oskab infot leida, kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, arvestades autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitset;</p> <p>3) oskab leida ja kasutada õigustekste, sealhulgas rahvusvahelisi.</p>	<p>Töö meediaga. Kursuste sees võiks olla ka soovitatavalt regulaarselt toimuv või mõne teise ainega lõimitud tunnisegment, mille raames tuleb õpilastel koguda ja analüüsida päevakajalist ühiskondlikult, poliitiliselt ja/või majanduslikult/ kultuuriliselt olulist teavet. Näiteks võiks kasutada nn current affairs bloki, kus nt õpilased külakorda valivad välja nt nädala ühiskondlikult ja/või poliitiliselt olulisema uudise ja/või arvam avalduse (arvamusloo, kõne, mõjuka sotsiaalmeediapostituse vmt) meilt ja/või mujalt, mille üle siis auditoorselt arutleda, miks kellele, kuidas on see teema oluline.</p> <p>Kasutada nt Väitlusseltsi tunnikavasid; MelitA tunnikavasid ja IREX Very Verified meediapädevuse veebikursus meediapädevuse tõstmiseks.</p> <p>Kasutada nt Väitlusseltsi tunnikavasid; MelitA tunnikavasid ja IREX Very Verified meediapädevuse veebikursus meediapädevuse tõstmiseks.</p> <p>Demagoogia võtete õppimine. Rühma töö: esmalt läbi töötada demagoogiavõtet tutvustavat Väitlusseltsi video ja teksti, tunnis korraldada väitlus mingil kokku lepitud teemal nii, et iga rühm peab</p>

kasutama oma kõnes demagoogia võtteid. Kuulajad peavad oskama neid tuvastada ja neile reageerida demagoogilisi võtteid ümber lükates. Infootsingu võistlus rühmadele: Esmalt vaadake RARA esitlust <https://www.rara.ee/materjalid/infootsing-see-on-imelihtne/>, edasi viige õpilastega läbi mingil kokkulepidud teemal infootsing.

Valeinfo ohud. Vaadake koos video: Miks on põnev vale usutatavam kui igav tõde - rühmades koostada **ideekaart teemal: valeinfo.**

Projektülesanne: Mikroprojekti eesmärk on koos kaaslastega lasta fantaasia lendu ja otsida vastust küsimusele: mis moel võiks meediapädevust, kas koolis noorte seas või laiemalt Eesti ühiskonnas tõsta? Õpilased sõnastavad esmalt probleemi - mida tunnetate, kelle meediapädevus vajaks parandamist/miks; siis sõnastavad eesmärgi (mida soovite saavutada), sihtrühm (kellele); strateegia (piits, präänik, jutlus); tegevused (kuidas ja mida teete) ning lõpuksselle, kuidas saavad olla kindlad, et projekt saavutas mõju. Abiks RARA õppematerjal: Märka valeuudist. Väljamõeldud projektid teostada nt koolis või kogukonda kaasates.

Meedia manipulatsioonid - **miniettekanded kaaslastele** - õpilased valivad loo keskkonnast Mediamanipulation.org. nn Case study õpilased

tutvustavad lühidalt, mis juhtus.

Klassiarutel: Miks on tegu manipulatsiooniga. Kas oled midagi sarnast veel kohanud? Kuidas ennast kaitsta? Mida need lood meile õpetavad?

Uurimisprojekt: Vaenukõne sots.meedias - Video Kuidas äratunda vaenukõnet - õpilased otsivad sots.meediast näiteid vaenukõnest nn case study, miks antud sündmus toimus? mis on võimalikud tagajärjed? kuidas reageerida? vt. <https://noor.targaltinternetis.ee/>

Projektõpe infosõda. Paluge õpilastel kasutada Ole valmis! kriisi äppi ja uurige sealt, mis on infosõda - lugege läbi teksti ja vaadake videod. Koostage ideekaart teemal: infosõda. Rühmad mõtleavad välja sekkumiskampaania, kuidas teavitada oma lähedasi ja kogukonda infosõjas ohtudest ning viisidest, kuidas ennast selles olukorras kaitsta.

Õppematerjalid

Eesti Väitlusseltsi õppematerjalid <https://oppematerjalid.argument.ee/>
ja

<https://oppematerjalid.argument.ee/opetajale/tunnikavad/tunnikavad/>

ERR meediaharidus portaal <https://novaator.err.ee/k/meediataip>

IREX Very Verified meediapädevuse veebikursus koos videodega
<https://veryverified.eu/et/home-eesti/#about-the-course>

	<p>Rahvusraamatukogu meediapädevuse leht https://www.rara.ee/opi/meediapadevus/</p> <p>Teaching Media Literacy Analytics (MeLitA) tunnikavad eesti keeles eri teemadel https://melita.lb.djnd.si/</p> <p>Ole valmis! kriisiäpp (infosõda) https://www.naiskodukaitse.ee/OLE_VALMIS_3680</p> <p>Targalt internetis: https://noor.targaltinternetis.ee/</p> <p>HTM portaal https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/meediapadevus</p> <p>Euroopa Komisjoni meedihariduse leht https://digital-strategy.ec.europa.eu/et/policies/media-literacy</p> <p>Inimõiguste Keskus veebiohtude märkamine https://cybergram.humanrights.ee/</p> <p>Andmete kasutamine ja otsing - Andmeklubi õppematerjalid https://youtube.com/playlist?list=PL0cBrQiRbTrlzf_c62tWflggE6MRxE35&si=PopeSmGDOCqPQ7II</p> <p>Õigusaktid - riigiteataja.ee</p> <p>Deutsche Welle Meedia- ja infopädevus – praktiline juhend õpetajatele (tunnikavad) ing.k https://akademie.dw.com/en/media-and-information-literacy-a-practical-guidebook-for-trainers-third-edition/a-42423367</p> <p>The Conspiracy Theory Handbook</p>
--	--

	<p>https://skepticalscience.com/docs/ConspiracyTheoryHandbook.pdf Andreas Ventsel, Mari-Liis Madisson, Mihhail Lotman. Varjatud märgid ja salaühingud. Vandenõuteooriate tähendusmaailm. Postimehe kirjastus 2023.</p> <p>Faktikontrollid</p> <p>https://epl.delfi.ee/kategooria/91764779/faktikontroll-faktikontrollid https://www.propastop.org/tag/faktikontroll/ https://kustsatead.ee/ https://argument.ee/meedias-aktuaalne</p>
<p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Loodusained: looduslikud protsessid ja majanduslikud otsused - õpilased saavad uurida, kuidas looduslikud protsessid ja ressursside kättesaadavus mõjutavad majandust ning kuidas majanduslikud otsused võivad mõjutada looduskeskkonda.</p>	

TEEMA: Ühiskond ja selle areng	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
	Arutelusid võib avada läbi klassi-/rühmaarutelude; arutluste kirjutamise, idee- ja mõistekaartide;

TEEMA: Ühiskond ja selle areng	
<p>1) selgitab näidete kaudu erinevate ühiskonnaelu valdkondade toimimist ja omavahelisi seoseid;</p> <p>2) hindab adekvaatselt oma eneseteostusvõimalusi ühiskonnas, töö- ja eraelus ning on valmis neid ellu viima;</p> <p>3) teab oma võimalusi tööturul ja arvestab nendega valikute tegemisel; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust;</p> <p>4) mõistab oma võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse aktiivse kodanikuna nii koolis kui ka väljaspool, mõistab erinevate ühiskonnasektorite</p>	<p>väitluste.</p> <p>Arutelu teema A: <i>Kuidas ja miks on meie tänane ühiskond arenenud selliseks nagu ta on?</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Mis on ühiskond? Ühiskonnarühmad - kellest ühiskond koosneb? Miks moodustavad erinevad ühiskonnarühmad terviku?• Kuidas on ühiskond kui nähtus ajalooliselt arenenud? s.h lõiming ajalooga: riigieelsetest klannidest-kogukondadest organiseerunud ühiskondadeni. Agraarühiskond, antiik/keskaja linn kui ühiskonnamudel, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond.)• Mis on selliste ühiskonnatüüpide välja arenemist tagant tõuganud?• Muutuste põhjused - sotsiaalsed, tehnoloogilised innovatsioonid ja nende omavahelised seosed).• Erinevad ühiskonnakorralduse vormid tänases maailmas• postmodernsed heaoluühiskonnad, modernsed (autoritaarselt juhitud) massiühiskonnad, (moderniseeruvad) hõimuühiskonnad: mis on nende kõigi ühised väljakutsed, mis erineb, kuidas on nad omavahel seotud? <p>Arutelu teema B: <i>Tänapäeva ühiskondade väljakutsed: mõistab, miks on tänapäeva ühiskonnad keerukad</i></p>

TEEMA: Ühiskond ja selle areng	
<p>koostöö tähtsust;</p> <p>5) analüüsib näidete põhjal kodanikuaktiivsuse mõju kogukonnale või ühiskonnale;</p> <p>6) mõistab Eesti ühiskonna mitmekesisust, arvestab erinevaid arusaamu;</p> <p>7) mõistab indiviidi võimalusi maailmakodanikuna ja selle tähendust.</p>	<ul style="list-style-type: none">● Ühiskonna mitmekesisuse mõtestamine.● Ühiskond kui massiühiskond, mis koosneb keskmistest, erivajaduseta "tavakodanikest" ning erinevate erivajadustega vähemustest.● Erinevate ühiskonnatüüpide väljakutsed - üleminek modernsest massiühiskonnast n-ö postmodernsele pluralistlikule ühiskonnale.<ul style="list-style-type: none">○ Kollektiivne identiteet○ Religioosne identiteet○ Rahvuskultuur○ Subkultuurid● Kultuurikonfliktid ja eetilised dilemmad. Pluralistliku ühiskonna väljakutsed ja erinevad perspektiivid.● Ühiskond kui pluralistlik ühiskond, kus on palju erinevaid rühmi, millest igal on mingid eriomadused ja sellest lähtuvad "erivajadused" (nt ka eesti keele ja kultuuri kaitse kui erivajadus, mida teiskeelsed vähemused võib-olla ei taju). Kahe käsitluse erinevused, puudused ja eelised.● Ühiskondlik ebavõrdsus ja selle põhjused.● Individuaalsed ja süsteemsed ebavõrdsuse põhjused. Vaesus.● Ühiskondlik kihistumine ja selle põhjused (erinevad kihistumisvõimalused - sissetulek; rahvus; elukoht jms)● Meritokraatia ja sotsiaalne mobiilsus. Arutleda, millised sotsiaalse mobiilsuse barjäärid on

TEEMA: Ühiskond ja selle areng

ühiskonnas eemaldatavad ja kuidas?

Õppematerjalid:

- Inimene ja ühiskond. EAÜS metoodiline õppematerjal
<https://drive.google.com/file/d/1N7wBQL24JwhMuBxoesr1MeXuRp3GG2OA/view>
- Haridus ja sugu. metoodiline materjal
<https://www.haridusjasugu.ee/oppematerjalid/pohiharidus/iii-kooliaste/iii-kooliastme-uhiskonnaopetus-ja-soolisuse-aspektid/>
- EL Parlamendi õppematerjal ja metoodiline juhend: Identiteetid
<https://historia-europa.ep.eu/et/haridustootajad-ja-opetajad/klassitoo-ulesanded/kelleksa-ennast-pead-identiteet>
- Lugemist subkultuuridest:
<https://kultuur.err.ee/1608073153/lii-araste-subkultuuridest-on-tanapaeval-kadunud-stiil-ikohustus>
- Religioonide tutvustus ja traditsioonide tundmaõppimine:
<https://www.storyboardthat.com/et/articles/e/maailma-religioonid>
- Religioonihariduse koduleht: <http://usundiopetus.weebly.com/otildepetajale.html>
- Videoõps: soolise võrdõiguslikkus ja millest tekib sooline palgalõhe
<https://www.youtube.com/watch?v=57n5H-a3mSM>
- Eesti väitlusseltsi tunnikavad

TEEMA: Ühiskond ja selle areng	
	<ul style="list-style-type: none">○ https://oppematerjalid.argument.ee/opetajale/tunnikavad/tunnikavad/● Sotsiaalse õigluse mõiste õppimiseks: https://maailmakool.ee/blog/tahtpaevad/maailma-sotsiaalse-oigluse-paev/● Sooteemalisele veebikursus: Maailm ja sugu: https://maailmakool.ee/sugu-ja-maailm/● Töötuba "Küla ehitamine" https://maailmakool.ee/materjalid/100063/tootuba-kula-ehitamine/● Ideekaart "Kultuuriline jäämägi" https://maailmakool.ee/materjalid/10089/ideekaart-kultuuriline-jaamagi/
Valdkonnaülene lõiming	
Kirjandus, muusika ja kunst - identiteedi otsingud ja ühiskonnakriitika kirjanduses ja kunstis	

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) teab riigi toimimise põhimõtteid ja	<ul style="list-style-type: none">● Põhiideoloogiate tundma õppimine, eneserefleksioon. Võib lasta õpilastel enese ideoloogilise enesemääratluse testi teha ning arutleda, kuidas nende seal positsioneerumine

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine

ülesandeid;

2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi ning järgib neid, märkab inim- ja kodanikuõiguste alaseid väljakutseid ühiskonnas ja reageerib nendele oma võimaluste piires;

3) mõistab inimeste õigust individuaalsetele, kultuurilistele- ja maailmavaatelistele erinevustele, kui need ei ole inimsusevastased;

4) teab valimiste üldisi põhimõtteid, mõistab valimiste tähtsust ühiskonnas ja enda vastutust valijana;

5) eristab demokraatlikku ja mittedemokraatlikku otsustusprotsessi nii ühiskonnas kui ka kogukonnas; selgitab näidete põhjal konsensusse,

haakub nende vaatega riigi funktsioonidele. Võib kõrvutada ka enda vaateid erinevate erakondade vaadetega. Kasuta võib näiteks valijakompasse. **Meetod "mänguväljak"** paaris või rühmana arutlemaks erinevate poliitiliste ideoloogiate põhivaadete/heaoludeliste ja erinevuste üle.

- Riik kui institutsioon; riigikorralduse tüübid. Võrrelda erinevate maailma riikide poliitilisi süsteeme nt paaristööna, otsida nt erinevate riigitüüpide kohta või maailmajagude kaupa. Teha lühike **pecha kucha** formaadis esitlus kaaslastele.
Arutelu riigi funktsioonide üle. **Väitluse korraldamine** teemal õhuke vs sügav riik. **Visuaalse õppematerjali** (skeemid, joonised, plakatid) **kujundamine** paaristööna erinevate valitsemis- ja valimissüsteemide kohta.
- Võimu iseloom: demokraatlikud režiimid, hübriidrežiimid ja autoritaarsed režiimid. **Võrdlustabeli koostamine** liberaalne riik; autoritaarne riik, totalitaarne riik, segarežiim. Võrrelda võib opositsiooni tegevust, võimu vahetumist, meedia ja sõnavabaduse olukorda, inim-/kodanikuõiguste olukorda; ideoloogiaid, majanduse olukorda; Võimule vastanduvate isikute/rühmade kohtlemist. Erinevate **rahvusvaheliste demokraatia-uuringute analüüs** nt Freedom House
- Inimõigused, kodanikuõigused. Töö inimõiguste deklaratsiooniga ning erinevate sellekohaste **juhtumianalüüsidega**. Kokkuvõtete tegemisel kasutada meetodit "püramiidskeem".

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine

kompromissi ja enamushääletuse erinevust;

6) oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele.

- Võimude lahususe ja tasakaalustatuse printsiip (*mõisted: seadusandlik võim; täidesaatev võim; kohtuvõim*). Põhiseaduslikud institutsioonid Aktuaalsete **poliitika sündmuste analüüs**. Võib kasutada meetodit "kaheosaline päevik". Eelnõu vastuvõtmise ja rakendamise **simulatsioon**. **Karikatuuri analüüs**. Kirjalik **arutlus** - õhuke vs sügav riik. Võib kasutada ka meetodit "kaheosaline päevik"
- Õigusriigi toimimine: (*mõisted: põhiseadus, seadus, määrus, korraldus ja direktiiv*) **Töö põhiseadusega**: miks on just need institutsioonid kirjutatud põhiseadusse (riigi võimu korraldus, võimude lahusus, tasakaal ja kontroll). Töö põhiseadusega – millised on institutsioonide põhilised ülesanded ja kohustused
- Poliitika kujundamine: (*mõisted: koalitsioonileping, arengukavad, strateegiad, huvirühmad, kaasamine*) **Uurimisülesanded**, mida eesti.ee portaalis teha saab, arutleda, miks riik sellist teenust pakub (kuidas on see seotud riigi üldisemate funktsioonidega, kuidas eri ühiskonnarühmade huvide kaitsega, keskkonnahoikuga vmt), milliseid ressursse (infot, raha vmt) riigil selle pakkumiseks vaja on. **Projektõpe** eesmärgiga anda õpilastele võimalus kogeda üksikisiku mõju ühiskonnale (sh kitsamalt oma kogukonnale). Vt projekti kirjeldust siit: <https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/3938>
- Kodanikuportaalid: (*mõisted: e-riik; eID privaatsus; ID-kaart, digiallkiri, digitaalne identiteet, parool, PIN-kood, mobiil-ID, smart-ID, e-teenus, Eesti.ee, küberjulgeolek*) Eesti.ee portaaliga

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine

tutvumine, selle põhjal ülesannete tegemine. Riigi portaali näitel saab läbi rääkida teemasid alates perepoliitikast looduskaitсени ja põllumajanduspoliitikast ohvriabini.

- Valimised: (mõisted: majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem; valimiskampaania, valimisreklaam; mandaat, valimisringkond, valimisnimekirjad (avatud/suletud; "tribulised" nimekirjad); tsensus/ valimiskünnis). **Töö statistikaga; draama-meetod valimiste läbimäng. Võrdlus ja analüüs** Eesti ja mõne teise riigi valimissüsteemi vahel – plussid ja miinused.
- Huvikaitse: (mõisted: referendum, , eelnõu, arupärimine; meeleavaldus/pikett, marss, märgukiri/petitsioon, streik, ametiühing, tarbimisboikott, meediakampaania, ühiskonnakriitika). **Kodanikualgatuse planeerimine ja kogukonnapraktika teostamine.** Õpilased valivad kas individuaalselt või grupina ühe neid kõnetava südame teema, mida soovivad kas kogukonnas või riiklikult edendada või sellele tähelepanu tõmmata. Koostatakse plaan, kuidas on seda teemat kõige mõttekam edastada või kaasamõtlejaid leida. Valmistatakse ette kirjalik kava samm-sammuliseks tegevuseks. **Juhtumi analüüs.** Õpilased tutvuvad Rahvaalgatuse keskkonnaga. **Klassiarutelu:** milliseid algatusi toetad ja miks? Praktika: **digiallkirja andmine. Skeemi koostamine,** kuidas sünnivad Eestis seadused. Edasi saab nä "rada läbi mängida" mõne hetkel aktuaalse poliitikaettepanekuga: analüüsida, mis faasis see parasjagu on, ja mis on edasised viimalikud arengud, eelnõu/ettepaneku tugevused või puudused.

Ülesanded e-koolikotist

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine

Ideoloogiad

<https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/3007>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/14500-Ideoloogiate-vordlus>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/14725-Eesti-erakonnad-vasak-parem-skaalal>

- Riigivormid

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13345-Healuuhiiskond>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19012-Nuudisuhiskond-ja-selle-kujunemine>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19201-Riik-ja-riigivormid>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19000-Uhiskonna-areng-ja-demokraatia>

Võimudelahusus ja põhiseaduslikud institutsioonid

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19343-Voimude-lahusus-ja-tasakaalustatus>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19345-Oigusriigi-pohimotted>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19341-Riigipea>

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/17285-Eesti-Vabariigi-sisepoliitika-Pohiseadused>

- Poliitika kujundamine. Maailmakooli materjalid

<https://maailmakool.ee/materjalid/100073/hoosuskohustus-kliimavaidlused-kohtusaalis/>

<https://maailmakool.ee/materjalid/100025/e-kulalistund-ivo-krustok-kuidas-sunnib-keskkonnapoliitika-ja-miks-seda-vaja-on/>

- Videoõps

TEEMA: Riik ja demokraatlik riigivalitsemine	
	<u>Kodanikuaktiivsus</u> Kuidas olla aktiivne kodanik https://www.youtube.com/watch?v=y-228BSwZMA
Valdkonnaülene lõiming Emakeel ja võõrkeeled: Raporti koostamine. Õpilased koostavad lühikese raporti (lähtudes koolis kasutatavast õpilastööde vormistamise juhendist), kus kirjeldavad oma uurimistulemusi. Sh selgitavad, kuidas võimude lahususe põhimõtte toimib, millised on selle eelised ja väljakutsed kaasaegses demokraatias ning milliseid õppetunde on ehk ajaloost saadud. Minikonverents. Õpilased esitavad oma raportid, millele järgneb juhitud temaatiline arutelu. Selline projektiõpe võimaldab õpilastel sügavamalt mõista võimude lahususe põhimõtte toimimist reaalses maailmas ning õppida selle rakendamise keerukust ja väljakutseid. Samuti aitab see arendada analüütilisi oskusi ja aruteluvõimet teemal, mis on demokraatliku valitsuse aluseks. Muusika, kunst, kirjandus: õpilased leiavad ühiskonnakriitilist muusikat/kunstiteoseid/luulet jms ning selgitavad teineteisele selle loomise tausta ning sõnumit. Ühiselt valitakse enam puudutanud teos. Rühmatöö: otsige fotosid ja koostage fotokollaaž, kus inimesed üle maailma osalevad päevakajalises sotsiaalses liikumises keskkonna-, rahu- või muul säärasel teemal. Digipädevus: Fotokollaaži juurde looge ka vastavasisuline taskuhääling	

TEEMA: Majanduse toimimine	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused

TEEMA: Majanduse toimimine

1) mõistab majandusliku mõtlemise põhialuseid ning ettevõtja ja tarbija huve ja õigusi ühiskonnas;

2) tunneb riigi eelarve- ja maksupoliitika põhimõtteid, nende mõju üksikisikule ja ühiskonnale;

3) väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse;

4) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid;

5) väärtustab sotsiaalse ettevõtluse ja õiglase kaubanduse põhimõtteid, mõistab üksikisiku tarbimisvalikute mõju nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil;

- Õpilane mõistab, kust tuleb raha riigi rahakotti ning mida teha, et seda seal piisavalt oleks.
- Riik ja majanduskeskkond. *Makromajanduse põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks. Impordi-eksporti tasakaal. Riigi välisvõlg. Majanduse tsüklilisus.* **Visuaalse õppematerjali** (skeemid, joonised, plakatid) kujundamine paaristööna erinevate valitsemis- ja valimissüsteemide kohta.
- Riigi ja Euroopa Liidu roll majanduselu edendamises. **Uurimis teemad:** Kuidas tagavad riigid (euro puhul Euroopa Liit) raha väärtuse püsivust? Kuidas panustavad ettevõtlusega tegelemine, tarbimine ja tööturul osalemine riigi majandusse?
- Eesti maksusüsteem, mida ja miks maksustatakse. Üksikisiku tulumaks, sotsiaalmaks, ettevõtete tulumaks, aktsiisid. Miks tehakse maksuerisusi? Kuhu maksutulu kulub? Millest maksulaekumised sõltuvad? **Uurimisprojekt:** Praxise maksupilt. **Venni diagrammide** tegemine erinevate maksude ja maksusüsteemide võrdlemiseks. **Arvamusloo kirjutamine** maksude teemal
- Ekspertsrühmades õppimine ehk sikkakrühmatöö nt maksupoliitika, erinevate maksude vms teemade kohta.

TEEMA: Majanduse toimimine

6) planeerib oma majanduskäitumist ja teeb otsuseid vastutustundlikult;

- Tarbimine. Isiklik eelarve, sissetulekute ja väljaminekute analüüsimine ja planeerimine.

7) mõistab töösuhteid, väärtustab

Valdkonnaülene lõiming

Võõrkeeled ja matemaatika: rollimäng: Maailmakaubandus, kus iga rühma ülesandeks on neile ette antud vahenditega võimalikult palju raha teenida. Mängureeglid on inglisekeelsed. Metoodika: <https://maailmakool.ee/wp-content/uploads/2015/07/maailmakaubanduse-mang.pdf>

Võõrkeeled:

Rahamäng Cashy: <https://www.cashygame.com/>

Geograafia, Matemaatika:

töö statistiliste andmetega sissetulekute kohta <https://www.stat.ee/index.php/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/sissetulek>. Üldistava kokkuvõtte loomine, kas esitluse või kirjaliku kokkuvõttena. Statistika ülesanded.

Matemaatika:

Laenuintresside arvutamine, ülesanded, mis näitavad investeeringute kasvamist/kahanemist. Nt vaata TLÜ Rahatarkuse teema käsitlemise juhendmaterjali tunnikava nr 5. Rahatarkus ja lineaarfunktsioon kahe tundmatuga lineaarvõrrandi kasutamine

TEEMA: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
<p>1) teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi;</p> <p>2) toob näiteid vastastikuse abistamise põhimõtetest, sh rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu;</p> <p>3) teab riikide majandusliku, poliitilise ja kultuurilise koostöö võimalusi, toob näiteid ja mõistab koostöö olulisust;</p> <p>4) teab ja mõtestab aktuaalseid rahvusvahelisi sündmusi, sealhulgas kriisiolukordi;</p> <p>5) analüüsib inimõiguste alaseid väljakutseid maailmas, sealhulgas</p>	<p>Õpilane on teadlik valitud üleilmsetest probleemidest, teab, mil moel neid lahendada/leevendada püütakse ning oskab selgitada nende lahenduste edu pärssivaid tegureid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Globaalprobleemid/probleemid maailmapoliitika areenil. Rahvusvahelist tähelepanu pälvinud kriisiolukorrad. Arutelu teemad: Miks mõned küsimused pälvivad laia rahvusvahelist tähelepanu ja teised mitte? Kas kodanikuna saame me midagi teha, et tõmmata mõnele kriisile tähelepanu? Mida aitab rahvusvahelise tähelepanu koondamine mõnele kriisisituatsioonile saavutada?" Projektõpe. Õpilased valmistavad ette miniuuringu mõnel rahvusvaheliselt olulisel teemal (<i>nt aktuaalne sõjaline konflikt, kliimakriis/keskkonnahoid, inimõiguste rikkumised, globaalne sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus, rändega seonduvad probleemid, energiakriisid...</i>). Töö meediaga. õpilased külakorda valivad välja nt nädala olulisema uudise ja/või arvamusalalduse (arvamusloo, kõne, mõjuka sotsiaalmeediapostituse vmt) meilt ja/või mujalt, mille üle siis auditoorselt arutleda, miks kellele, kuidas on see teema oluline. Meetod "probleemi aken" ja/või "Mõiste neli astet". Pildianalüüs. Karikatuurianalüüs • Riikidevaheline suhtlus. Arutelu teemad: miks on riikide vahel diplomaatilised suhted, miks ja kuidas tehakse omavahel majanduslikku, poliitilist ja kultuurilist koostööd? Miks puhkevad sõjad? Realism ja idealism kui vaated riikidevahelistele suhetele. Projektõpe. Õpilased

TEEMA: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng

väikerahvaste õigusi suurriikide
koosseisus

valmistavad ette miniuuringu mõnel rahvusvaheliselt olulisel teemal. Uuring võiks sisaldada nii probleemi olemust ja käsitlust, ülevaadet organisatsioonidest või olulisematest riikidevahelistest lepetest, mis antud teemaga tegelevad, edusammudest, mis selle tulemusel saavutatud, kui ka kitsaskohtadest, kuhu koostöö on takerdunud.

Magnetkokkuvõtte metoodika rahvusvaheliste suhete ja rahv.suhtluse osapoolte analüüsiks. Miks-miks-miks ahela metoodika probleemi uurimiseks. Kirjutage kasti sisse probleem, mida soovite uurida. Seejärel leidke kõikvõimalikke põhjuseid, mis antud probleemi tekitavad, esitades küsimust "miks" nii mitu korda, kui tundub vajalik.

- Rahvusvahelised organisatsioonid, nende tegevusvaldkonnad, liikmed ja tööpõhimõtted (ÜRO, NATO, olulisemad valdkondlikud organisatsioonid). Vastastikkuse abistamise põhimõtte **Paaristöö**: Esitlus ühe kindla väikerahva olukorrast, rahvusvaheliste organisatsioonide toetus ja tähelepanu, võimalikud tagajärjed jne. Inimõiguste teemaliste **juhtumianalüüside lahendamise**, kas materjalide abil nt või ilma nendeta. **Venni diagramm** rahvusvaheliste organisatsioonide iseloomustamisel. Aktuaalsete rahvusvaheliste sündmuste ning rahvusvaheliste organisatsioonide rollide analüüs. **Meetod "probleemi aken"** ja/või **"Mõiste neli astet"**. **Pildianalüüs. Karikatuurianalüüs**

Õppematerjale:

E-koolikott

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19010-Rahvusvahelised-organisatsioonid-ja-Eesti>

TEEMA: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng

<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19371-Maailma-arengu-ebauhtlus-Globaalprobleemid>
<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/16727-GINI-indeks-Ulesanded>
<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/14381-Miks-tekkis-randekriis>
<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13407-Rahvusvaheline-koostoo-ja-julgeolek>
<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/15048-Globaalne-oigus>

Maailmakooli materjalid

<https://maailmakool.ee/materjalid/100075/e-kulalistund-triinu-ossinovski-kuidas-labi-arengukoostoo-paremat-maailma-luua/>
<https://maailmakool.ee/materjalid/100071/viimane-inimene/>
<https://maailmakool.ee/materjalid/100061/hea-postiljon/>
<https://maailmakool.ee/materjalid/100052/randeteema-kasitlemine-21-sajandil/>
<https://www.opiq.ee/kit/256/chapter/14443>

Videoõps

nurjatud probleemid - näidetena lahatakse kliimamuutuste ja vaesuse probleeme
<https://youtu.be/WFOocKfOPRY?feature=shared>
Kliimamuutustega kaasnevad probleemid
<https://www.youtube.com/watch?v=ueBNfkAkiXU&t=1s>

Inimõiguste podcast #11 - Tõde ja õigused

<https://www.youtube.com/watch?v=VkkphuLjN-w&list=PLixbKtshlgEyYbtOWdOwpkfzzZKrOLgcd&>

TEEMA: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng

index=1

Valdkonnaülene lõiming

Geograafia : Maakaartide tundmine: õpilased kannavad kontuurkaardile EL liikmesriigid. Otsivad internetist teavet ja märgivad *(tärniga) kaardile riigid, kus on kasutusel euro. Selgitavad mis on Schengeni ala ja toovad näiteid, millist igapäevast kasu see meile annab. Teavad olulisemaid rahvusvahelisi koostööorganisatsioone, hargmaseid ettevõtteid ja valitsusväliseid organisatsioone - neist ettekannete/poster-esitluste koostamine.

Maailma jagunemise toolimäng - metoodika <https://maailmakool.ee/wp-content/uploads/2015/07/toolimang3.pdf>. Lisa võimalus - otsida uuemad andmed maailma rahvastiku arvu ning jaotuse kohta.

Võõrkeeled: MUNOT konverentsi korraldamine